

KÖZTELEK

KÖZ-ÉS MEZŐGAZDASÁGI LAP.

AZ ORSZÁGOS MAGYAR GAZDASÁGI EGYESÜLET HIVATALOS KÖZLÖNYE.

Megjelenik minden szerdán és szombaton.

Az országos magyar gazdasági egyesület tagjai
nyugos kapják.Nem tagoknak előfizetési táj:
Egész évre 30 korona, félévre 10 korona, negyedévre
5 korona.

Az Országos Magyar Gazdasági Egyesület tulajdonosa.

Az egyesületi levelek felgyűjtése alatt:
Főszerkesztő és kiadónk felelős: Forster Géza az OMGE. igazgatója.
Fülső szerkesztő: Szallasi József az OMGE. megalapítója.
Társaszerkesztő: Buday Barna az OMGE. titkár.Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Budapest (Köztelek), Üllői-út 25. szám.

Kériratokat a szerkesztőség nem küld vissza.

AZ OMGE. KÖZLEMÉNYEI.

Ülésnapok a Közeltekben.

1900. december 19-én d. u. 4 órakor. Állattenyésztési és állategészségügyi szakosztály ülése.
- " december 20-án d. u. 4 órakor. Igazgató-választmány ülése.
- " december 21-én d. u. 4 órakor. Országos törzskönyvi bizottság ülése.
- " december 21-én d. u. 4 órakor. Ködifikációs bizottság ülése.

Meghívó

az „Országos Magyar Gazdasági Egyesület”
igazgató-választmányának
ugyis mint a
„Gazdasági Egyesületek Országos Szövetsége”
végrehajtó-bizottságának

1900. évi december hó 20-án, (csütörtökön),
d. e. 10 órakor cseleget folytatásán délután
3 órakor a Közeltekben tartandó

II. ülésére.

(A tárgysorozatot lásd a „Köztelek” 99.
számában.)

XVIII. tenyészállatvásár.

Az Országos Magyar Gazdasági Egyesület
XVIII. tenyészállatvásárát 1901. évi március
hó első felében fogja megtartani.

A határnapok még nincsenek végleg meg-
állapítva, de az érdeklődők tájékoztatása cél-
jából már eleve közzük, hogy a vásár oktet-
lenül megtartatik. A rendező bizottság.

Meghívó

az Országos Törzskönyvelő Bizottság
f. évi december hó 21-én, pénteken, délután
4 órakor a Közeltekben tartandó ülésére.

Fülszöveg:

Uj tényezések felvétele.
Jelentés a pingauai törzskönyv megjele-
néséről.
Folyó ügyek.

Kostyán Ferenc, elnök.

Szőlészeti és borászati bizottság
ülése.

(1900. december hó 15.)

Jelen voltak *Bernáth Béla* elnöke mellett:
a földmivélségi minisztérium képviseletében
Dobokay Lajos miniszteri tanácsos, *dr. Baross*
János, *Baross Károly*, *dr. Csillagh Gyula*, *dr.*
Druckner Jenő, *Galgóczy Károly*, *Göger László*,
Herceghy Mihály, *Hódy Árpád*, *Idváczy Aladár*,
Jancsó Dezso, *Juhász Antal*, *Július Géza*,
Ködelényi Antal, *Kovács Ödön*, *Levélky Á.*,
Léherer Andor, *Mercs Márton*, *Nagy Pál*,
dr. Pauer Imre, *Pless Már*, *Reusz Henrik*,
Szabó Károly, *Szevecs Károly*, *dr. Varjassy*
Gyula, *dr. Vádrhelyi Zoltán*, *Vécsey Loránd*,
Wimmer Károly bizottsági tagok, a tisztviselő-
kar részéről *Forster Géza* igazgató, *Rubinek*
Gyula ügyvezető-titkár, *Buday Barna* titkár,
de Pottner Brúnó segédtitkár.

Elnök üdvözlő a megjelenteket, az ület
megnyitja s felkéri *Baross Károlyt*, az ülés első
tárgyának előadására.

Állásfoglalás a román szőlő behozatalánál
tapasztalható visszaélések ellen.

Baross Károly előadó az alábbiakat ter-
jeszti elő:

Mélyen tisztelt bizottság!

Erdélyből vagy négy hete szomorú leve-
let kaptam. Ery odavall földbírók, akik a
filoxera által elpusztított szőlőjét nagy

áldozatokkal újra alakította, arról panaszkod-
kodik, hogy nagy tömegben jön be Romániá-
ból 4 koronás váltóval ellátott szőlő. Ez a szőlő oda-
kint alig kerül kilogrammonként 2-4 fillérbe,
és amiből Sósmezőn, Kézdi-Vasárhelyen és vi-
dékén már több ezer hektoliter bort gyártot-
tak a ez a bor a közistőkkel az összes költsé-
gekkel együtt alig 10-12 koronába került.

Tanácsot kér ez a jó ur, hogy mit csináljon, mert ha ezen az állapoton változtatni
nem lehet, kérem kivágni szőlőjét, mert az olcsó
borral nem tud versenyezni.

A hír hallására kiküldöttem két megbiz-
ható tudóst, akik közül az egyik Erdélyben
lakik és hivatalból járja be folytonosan a
szőlős vidékeket a ismeri ezen a téren az
összes viszonyokat.

Ezek a tudósok három hét alatt a leg-
részletebben felirították a helyzetet és le-
huzták a leplet azokról a hallatlan vissza-
élésekről, amelyek a vámhatáron a román
szőlő behozatalánál végbementek.

Hogy ez a két tudós, akiknek jelen-
tése a „Borászati Lapok”-ban tettek közzé,
(a megfelelő számokat voltam bitor szét-
osztani) minden végezte kötelességét és hogy az
általuk közölt adatok valódiak, személyi meg-
bizhatóságukon kívül erősen igazolja *Gruber*
*Lipót*nak az OMGE. kiküldöttjének a jelentése
is, amely ma reggel a „Köztelek”-ben tettett
közzé.

Az úgy, amiről szó van, föltételek.
Egyrészt azért, mert a visszaélések már
is oly nagy arányokban izik, hogy a kis Er-
dély szőlőtermelését veszélybe fenyegetik,
másrészt pedig, ha az eljárás általánossá lesz,
az egész ország szőlőtermelésének olyan ver-
senyt támaszt, amiről még nem volt. Mert fölté-
tel, hogy a behozatal nagyobb arányokat fog öle-
ni, ha elejét nem vesszük.

Bukovinából is kaptam egyes előle-
korkereskedő cégeknek utján alapos értesüle-
seket, hogy ott is nagymennyiségben szállítják
be a szőlőt borkészítésre célból 4 koronás vám-
mal, hogy pontosan a helyzetet az olasz határ
egy-egy pontján is.

a. Magyar Mezőgazdasági Társaság
Budapest, V. kerület, Üllői út 21.
most pariz-be: Lohere, Lincum
s minden más vetőmagot pirtárgyok
s éret miniatör ajánlatok Réis.

Egy fejlődés bajjal állunk tehát szemben, amit sürgősen kell orvosolnunk.

Ha a m. T. bizottság megengedi, a sok részlettel bíró kérdést még részletlő fogom tárgyalni.

1. Leirom a szőlőbehozatalt;

2. beszélék vámterítőkéről; az azokra vonatkozó törvényekről;

3. kimutatom a harminczad-törvények alapján, hogy ez az eljárás súlyos jogsértő kihágás, vácmegszépszt;

4. tisztelgetek megteszem a szükséges intézkedésekre vonatkozólag határozati javaslatomat.

A szőlőbehozatal.

Van szerencsém a sömészől vámbelepési állomás helyszínét rajzok elől is bemutatni a m. T. bizottságnak, hogy mielőtt a tárggyal részletesen foglalkoznánk, tisztába jöjjenek a helyzetek.

A vámkérites vonalán felül van Románia. Herza község, a román vámhivatalt és a román vámöréget.

Azután jön a mi vámpunkunk.

Ebőle már Erdélyben van a magyar vámöréget építette, ez az a vámpont és a pénzügyi laktanya, a magyar fővámbívalt és a mellette vámbívalt; ez utóbbi két épülettel szemben csak az út által elválasztva, van a „Füchel testvérek” nagyrádi cég gyára.

Ez a váloság gyár. Különösen nagyban, pálinkakegésére van berendezve. Tulajdonképen rendeltetés nem is a borkészítés volt, hanem vámpörénynek egy gyenge pontja, a friss gyümölcs vámmentesítésére van alapítva. Orsai mennyiségű szilvát hoz be vámmentesen Romániából, azt pálinkává fozi, úgy, hogy éventeként sok vagyon szilviorvomot szállít ebből a gyárból.

Alig két éve, hogy szeszüzemét kiegészítette borkészítéssel és pérséket állított fel, amikről a román szőlő préselt.

A „Füchel testvérek” nagyrádi üzemet egy tekintetből, mint aki „nagy itomór” rendezkedett be a román szőlőbehozatalra. Ő maga egyáltalán 240 bordó (1500—1600 hl) bort szült gyárában, mind *Váradra* szállított.

A behozatal azonban nemcsak az ő speciálisítása. *Sömész* községben két év alatt váloságos új iparként, nagy borkeskedés fejlődött ki. Az összes kormcsárosok, kereskedők, magánosok, sőt ide költözött idegenek, nagyban szüretelték már az idén és azazavhitei emberök állítása szerint magán *Sömész*-ben 3500—4000 hl. bort szüreték. Ezt a bort még ma is horják. Az cladok adták a mustot 22—24 koronáért.

December hó 3-án még *Sömész*-en a készletet vagy 1000 hl. borra becsülték.

Kérdi-Vásárhely-en is sok bor készült és ide is sok hozatott. 75—80 ra becsülték a kormcsárosok, kereskedők számát, akik 5—10—50—100 hl. bort készítettek.

Bereck, *Nyujtód* és az összes környékbeli községekben, mindenkinen több száz hl. must van a készletben.

Egész *Brassó* és *Sepsi Szé György* szikszéglét is ez uton fedezték.

A szőlőbehozatal szeptember közepén kezdődött és rövid egypár nap alatt 1000 mázsalnál több szőlőt hoztak be. Októberben napenként jött 60—70—80 kocsis, hasonlóképen novemberben is és ez így tartott decz. 3-ig.

A behozatal mérésre vonatkozólag még október és november hivatalos adataink nincsenek. 1899-ben azonban hasonló módon hoztak a monarchia területére 20700 q. szőlőt, ami 14—15 ezer hl. bornak felel meg, és amiből Romániára 14284 m. szőlő est.

Ezek az adatok azonban nem megbízhatók. Nem még ha a hivatalos statisztika adja is, mert még a hivatalos statisztika is igazolják, a ládák számát a vámpörök csak nagy ritkán oltrassák meg s rendszeren elfogadják a

fuvarosok által bementett 10—15⁰/o-al kevesebb mennyiséget.

A ládák sulya pedig mindig nagyobb 65 kgr.-nál.

Tudósított tanuk előtt mért le olyan ládákat, amelyekben *magya* a tiszta szőlő 6—7 kgr. volt.

Tehát a behozatalnál, sulyban is 20—25⁰/o-al jótékoztatták ki a vámpörök; ugyanennyivel nagyobbára tebejtük a statisztika számadatait is bemutatni a m. T. bizottságnak.

A behozatal azonban december 3-án megszűnt. A amikor is, épen a híreinek folytán megindított gyors eljárás következtében a helybeli szőlőgábor a behozatal betiltotta, sőt körülbelül 10 kocsist, amelyek a vámmal voltak, visszautasított, tulajdonosaikat kényszerítve, hogy a szőlőt csefrezve zusszák össze, és 8 frtos vámmal hozták be.

Az hisze- helyesen gyanitom, hogy ez a gyors intézkedés *Dr. Dorányi* Ignác földmivelségiügyi miniszter urnak a kezdeményezésére történt, amivel ismét csak jelt adta annak a meleg érzésének és annak a gyors cselekvő képességének, mint nála a mezőgazdaság téren lépten-nyomon tapasztalhatunk.

A szőlő a román határol 90—95 sőt 100—150 km. távolságról is kocsikon hozták.

A román termelők gazdaságukban 1—3, legfeljebb 4 fillért kapnak a szőlő kilogrammjáért.

Az idén Romániában nagy termés volt.

A bornak védrát, amely 16—17 liter, *Herza* községben 1 frankkal adták december 3-án, amikor tudósított Romániában járt.

Gruner Lipót, aki az *OMGE*. megbízásából néhány nappal később *Kérdi-Vásárhely*-en is vidékén járt, még tizet szama találkozott az uton borszállító kocsikkal, közöttük az *Albina* részére szállított 10 szekérral, amelyek 120—180 hl. bort vittek.

Ez az alacsony ár tette a behozatalt a talválnál még nagyobbá.

De Románia bortermelésének az ideén olyan mérvi, hogy fénytgett bennünk. Országilag szaporodnak a szőlőterületek Romániában és primitív szőlőszőlőmérésből, és banya talujuk, meleg éghajlatuk orsai természet hitosít a minimális költségek mellett is részükre. Tudósított ezt a mivrelést a következőleg írja le.

A vesszőt hosszabban feleltetik a földbe. Abból egész bokor lesz, amelynek vesszőit keressen széthúzzák, mint nálunk a szőlővesszőt és iszonyú termést ad 40—50 kg. bokronként. *Micolacu* sötmszölő kereskedő állítása szerint van néha 60 kg. is.

A románok az idén már sok bort vésnek ki a külföldre is potom *ora. Bukareste*, *Brailava* egy hl. bor ára nagy tömegben 5—6 le, vagyis 5 korona, 6 korona.

Micsoda verseny támadhat ebből a magyar bortermelésére, az orsai az olcsó tarfakkal, amelyekkel hajóvállalataink erőltetik a romániai behozatalt?

De hát ez a kérdés más szempontból is lesz még megbeszélendő, térjünk vissza a tárgyhoz.

A szőlőbehozatal technikája a következő volt.

Jött be elenyésző csekély mennyiségben finom csemegezőlő is, de a tömeg zömben kocsis volt.

A csemegezőlő a termelőhelyéről hozták becsiszolva a ládákat, a tömegét azonban a behozatalnak nagy edényekben szállították a román vámörömpöng.

Közvetlen a vámkérites előtt rákták be azután a kicsi ládába a szőlőt, a kisládákat a vámpunknál elvámolták, keresztelvitették és rögtön ott helyben ismét nagy edényekbe öntötték. Ezután a kis ládákat egyben a vámkéritesen visszahozták, hogy újra megöltsék vissza, hosszabbak a kapun, hogy így a munka gyorsabban mehessen.

Igy jáltak el többnyire azok, akik nagyobb mennyiséget *Sömész*-en préselték.

Talóbbak felvő községek kormcsárosai és kereskedőikhez kis ládákbán került a szőlő, de mentül gyorsabban azokat is visszahúzták a határra, hogy onpanként, a távolabb eső községekbe kétnapenként, legalább egyszer fordulhassanak.

A községek piaczaín állódnak voltak ilyen szekerek, amelyekről a szőlőt áruáltak.

Tudósított még december 3-án is veit *Kérdi-Vásárhely*-re két láda szőlőt.

Van szerencsém ezeket a m. T. bizottságnak bemutatni.

Az egyik tükzőlő, van benne kecskocsecsu is.

Igen szép állapotban volt *Kérdi-Vásárhely*-en és az a csodolatos, hogy tudósított egy szerlelen uteltett reá egy deszka foglalatot, amelynek sulya mindesetre csomagolási felület betette és postán küldtő fel. Ez a szőlő decz. 6-án *Bpestre* a legzsebb állapotban érkezett, még *hamas* is volt.

Ennek a ládáknak egyáltalában nincs tejeje és ezt a ládát egy román kereskedő kocsijáról veték.

A másik ládra egy lez volt szegezve és abban már rosszabb minőségű, de még mindig igen jó kecskocsecsu szőlő volt. Van szerencsém bemutatni két üveg bort is, amit szintén tudósított küldött. Az egyik sömészől, a másik *kérdi-vásárhelyi* kormcsárosról való.

A borból kevés maradt, mert *Dr. Szilágyi* Gyula sötmszölő mindesetre fajtát megelmezni. Az eredményt ma kaptam meg délben és így nem nyomhattam ki.

Tessék úgy a szőlőt, mint a bort megkóstolni, annak minőségét így potom árak mellett csakugyan lehetetlennek tenné Erdély bortermelését és orsai károkát okozhatna az egész magyar termelésnek is.

M. T. bizottság!

Amitől előadni szerencsés voltam, ezek ténylek.

Úgy az én kiküldötjeim teljejen megbízható emberek, mint teljes bizalmat érdemel *Gruner Lipót* az *OMGE*. kiküldötje is, aki lapom híreit csak megerősítette.

S ezek a ténylek m. T. bizottság, kell, hogy az *OMGE*-t és vele együtt összes gazdasági testületeinket a legnagyobb védelemre serkentek.

Meg kell mozolnani minden szatomtévtényezőnek, hogy a jövőben ettől a csapástól megóvják szőlőtermelésüket és ez sikeres is fog vezetni, mert a szőlőnek lent fejtam behozatala törvényekbe tükző cselekmény.

A vámtarifák.

Vánjunk alapját az 1882: XVI. t.-cz.-ben lefejtették és az 1887: XXV. t.-cz. által bizonyos fokig módosított általános vámtarifák képezi.

Ez a vámtarifá a szőlőt kétféleképpen osztályozza és kétfél vámmal rája meg.

1. A VII. csoport 29-ik tétele alatt a következőket mondja:

„friss szőlő (ékezésre való) a 100 kg. 20 K.”;

2. A XIII. csoport 77-ik pontjában a következők foglaltatnak:

„borcsefrező és borkészítésre való szőlő a 100 kg. 12 K.”.

Általános vámtarifánk tehát kétféle szőlőt ismer és a köféle minőséget a szőlő kétféle felhasználásá szerinti állapítva meg, vagyis a szőlő minőségét annak felhasználásához köti.

Naggy vámmal tétel van megtrá a „ékezésre való szőlő” mint a „borkészítésre való szőlő”.

A német vámtarifában azonban viszontszolgáltatást azért, hogy a németek a mi 5 kg.-os postacsomagjainkban, amelyekben szőlőt küldünk ki, vámmentesítéget adtak, mi szintén vámmétezenyűnt nyújtottunk.

Ez az 1892 : III. t.-cz. b) mellékletének 29-ik tétele alatt a következőkben van körülírva :

„Friss szőlő ékezésre való” (5 kg.-nál nem nehezebb csomagokban) 100 kg. 2 arany forint.”

Vagyis mi megadtuk a német birodalomnak, szemben általános vámtilalifánk 20 koronás tétellel azt a kedvezményt, hogy határánkon 5 kg.-nál nem nehezebb csomagokban friss szőlő, ékezésre való nem 20, hanem 4 koronás vámmal hazaszáll.

Nem foglaltatik azonban sem a német, sem más érvényben levő kereskedelmi szerződésünkben „a borkészítésre való szőlő” behozatalára vonatkozó kedvezmény; a nem változtatja meg egy törvény sem ebben a pontjában az általános vámtilalifát, a borkészítésre való szőlő vámját tehát ma is minden állammal szemben 12 korona.

A mi kereskedelmi szerződésainknek, amint az a m. t. bizottság előtt ismert dolog, egyik átka a legnagyobb kedvezménynek adása.

Romániával sem különösen tételes szerződés, hanem az 1894 : XIV. t.-cz., amely a román szerződést becikkelyezi, Romániának is megadja a legnagyobb kedvezményt, amikor a következők intézkedik :

„A szerződő felek mindögyökének alattvalói, hajói valamint oly áruai, amelyek a saját földtermékeik és ipartermékeik, a másik fél területén élevení fogják mindazon kiváltságokat, mentességeket vagy előnyöket, melyek a legnagyobb kedvezményt élvező nemeknek engedélyeztetettek.”

Vagyis Románia megkapta mindazokat a legnagyobb kedvezményeket, amelyeket más nemzetnek megadtunk, tehát érvényes Romániával szemben a német szerződés b) mellékleténél 29-ik tétele is :

„Friss szőlő” ékezésre való (5 kg.-nál nem nehezebb csomagokban) a 100 kg. 2 arany forint.”

Ha Magyarországon törvényt tartanak, ha Magyarországon a szabályok kijátszását nem „álmosságnek” hanem „visszaellenek” tekintik az első perczőt kezdve, ebből az egész dologból nagyobb baj nem történhetett volna, mert „friss ékezésre való szőlő” rajmi keveset hoztak volna be a sósmezői szoroson.

Meg áll az ember esze, hogy a fent ismerttettem szállítási mód dacára a sósmezői vámhivatal, amikor az egész személyzet szembe láttára a vámorszomp mellett nagyban rögtön bort préseltek belőle (tessek a helyszínrajzot megnézni), belovannak azt a szőlőt is az „ékezésre való” szőlő fogalmába, amely 5 kg.-nál nem nehezebb csomagokban történhetik.

De — amint látni tetszik, az a láda nem is „csomag” volt, semmi esetre sem olyan csomag, amiben 5 kg. friss szőlőt szokás szállítani.

Akik érdekel belőle „az ékezésre való szőlő” csomagolására is törvényünk, annak emlékeztetébe idézem az 1882 : XV. t.-cz. 2. szakaszából, mely a berni 1881-ben kötött filloxera-egyezmény tartalmazza, a következőket :

„A csomagszerű csak gondosan csomagolt, de könnyen megvizsgálható dobozokban, ládákban vagy kosarakban jöhét forgalomba.”

„A borkészítő csak taposva és jól zárt hordókban jöhét forgalomba.”

A sósmezői szőlőbehozatalnál tehát nemcsak a vámtörvényeket sérlették meg, hanem megsértették az 1882 : XV. t.-cz. rendelkezéseit is, mert azokat a csomagokat, amelyeket bemutatni vagyok szerencsés a m. t. bizottságnak, csak nem lehet gondosan csomagolásnak nevezni.”

De hiszen ezekben a ládáknak nem is „ékezésre való szőlő”, hanem „borkészítésre való szőlő” szállítottat, amiről ez összes vámközegek tudtak; azt pedig csak taposva és jól zárt hordókban volna szabad behozni.

A borkészítésre való szőlő tehát ládáknak egyáltalában nem lett volna behozható.

Azt hiszem, a gyors szolgálirói intézkedés nem is a vámtörvények, hanem a filloxera-egyezménynek a következménye volt.

Mielőtt tovább mennék, rá kívánom irányítani a m. t. bizottság figyelmét arra, hogy a román szőlő behozatalánál nemcsak a kisebb vámtilat alkalmazása által lettek a vámtörvények megsérve, hanem egyéb csempészetek is folytak.

Már rémutattam a sulyban történt visszaélésekre, amiknek segítségével 20–30%-al több szőlő jött be, mint a mennyiért ez a törvénytelen vált is lefizettetett.

Nagyrányú visszazalások történtek azonban a borok behozatalával, mert jött be sok hordó, aminek tartalmát a vámközegek csempészek minősi-

Büntethető-e a behozatal ?

Azt hiszem szerencsés voltam elég világosan előadni a történetet és elég részletesen vonatkozni azokra a vámszabályokra, vámtilatokra, a filloxera-egyezmény törvényeire és egyéb dolgokra, amelyek a sósmezői szőlőbehozatalnál megsérültek.

Tekintettel azonban arra, hogy ha az O. M. G. E. valamely kérdésben állást foglal, annak a kérdéne minden először világosan kell kifejezteni, engedjék meg, hogy előadom folyamán rátertek a harmadik szempontra, amelyből szerény véleményem szerint az ügy tárgyalandó és ez az, hogy :

büntethető-e azok, akik a román szőlőt a fent leírt módon behozták ? képez-e a behozatal jövedéki kihágást? és minő?

Herzsa köszög

A helyzet Sósmezőn a vámorszompánál.

teltek pedig azokban must, sőt több esetet tudok, hogy tör volt.

Ezekbe a musttal vagy óbrával tett hordókba egy-két kosár szőlőt tömtek bele úgy, hogy mikor a vámör benézett a hordó tetejére, vagy szurt valamit a hordóba, megérezte, meglátta a szőlőt.

A bornak Románia felől 80 frtos vámjá van és a sósmezői vámhivatalnál a bor csupán 6 frtos értéktőlvele csempészték be az ilyen sok száz hektoliter bori és must.

Még egy nagy jövedéki kihágás merült fel ezzel a kérdéssel kapcsolatban. Azok, akik szőlőt vittek haza és bori készítették belőle, nem felelték le a bortaladót.

Ebben is sok ezer forintig károsodott az államkincstár.

Vám- és egyéb jüvedék-büntetőjogunk újabb törvényeinkben nincsen kodifikálva. Irányadók még ma is a *Mária Terézia korabeli harmarzed-utasitások* és rendtartások, amelyek össze vannak gyüjtve és a legutóbbi időkig folyton readeletekkel szabályoztatnak, egészítették ki, s legutóbb az 1896-ik évben jöttek újra sáljó alól egy igen gyakorlati gyüjtéményben.)

Ezen szabályzatok alapján tudhatjuk meg azt, hogy minő módon bírándó el a román szőlőbehozatal.

A harmarzed-törvények a jüvedéki kihágásokról a következőket írják :

„Jüvedéki kihágások követhetnek el

*) Magyar jüvedéki büntetőjog. Írták: Ardi Ignecz és dr. Eszner Kornél.

az államkincstár jövedelmét képező összes kiadás törvények és szabályok ellen.

... ezek közé tartoznak a "határvámok" is. (1. §.)

Ugyanezen pont osztályozza a kihágásokat; azok lehetnek "egyszerűek" vagy "súlyosak" (2. §.)

Annak elbírálásánál, hogy egy kihágás "súlyos" e vagy "egyszerű", nem a károsság nagysága, hanem az az irányadó, hogy:

"a vádelteli cselekmény az államkincstár megdörögására volt-e irányozva vagy nem."

"A törvény nem tudása vagy lével fel fogása a beszámítási nem zárja ki."

Minden jövedéki kihágás nemcsak "a közvetlen tettenél".

"Házon bűnrészesek tekintendő szerzőjének, részeseinek, palatolójának, tudójának és előmozdítójának is beszámítási alá esik." (4. §.)

"Tettesnek nemcsak ama személy tekintendő, aki valamely jövedéki kihágásban tetten értek, hanem az is, akire az ilyen kihágás súlyosabb vizsgálati folytán vagy más módon rábizonyítják." (5. §.)

"Jövedéki kihágás szerzőjének tekintendő az, aki megbízási, utasítás vagy parancs által vagy valami jutalom, ajándék, vagy egyáltalán valamely meghatározott haszon nyújtása ígérelt ... által valakit a jövedéki szabályok átághatására rábír." (6. §.)

"Aki csempészett tárgyakat elrejtik, eladósukat követik." (7. §.)

A jövedéki kihágásnak ezen körülírása a harminczad-törvény 1896 ban kidótt gyűjtőmenczének első fejezetében szövege általános intézkedésekben foglaltatik.

Ezen fejezet alatt tartanak a határvámok ellen elkövetett kihágások is ezen szabályok értelmében kezelendők és büntetendők.

A határvám ellen elkövetett jövedéki kihágásokról részletesen a 15 ik fejezet intézkedik, mely a csempészett a 491. §-ban írja körül a következőképen:

"Minden vádelteli cselekmény, melylyel fogva közzétesse körülmények alatt vámköteles vagy vámtentes áruk és feltételes vagy feltétlen tilalom alá vetett tárgyak a szabályszerű vámhivatali eljárás alól kivonatnak, csempészésnek tekintik." (7. §.)

"Csempészett követik el:

a) az áru valótlán bevallása ... által."

A valótlán bevallásról a 492. § a következőképen intézkedik:

"A vámköteles forgalomra való különböző nélkül valótlán bevallások csempészésnek tekintendők:

... ha az áru nem vagy minősége oly elnevezés alatt valótlán be, melyhez képest a vámtörvény szerinti

... a kisebb mérvű vámmilték jár, mintsem a tárgy valódos minősége után járna."

"Az árubevallás valótlannak tekintetik, ha az abban levő áru az elnevezés helyett, mely a vámtörvényben előfordul, más elnevezés, vagy ha azon alól helyett, mely alá az áru tartozik, más alól fordult elő."

Ha a bevallás az áruk bevitelénél történt:

"a valótlán bevallás szabályellenes árubevallás által elkövetett csempészésnek minősülendő."

A fent előidottak körülírta azt, hogy mit követtek el azok a kereskedők, keresztesek és magánosok, akik az ismeretlen körülmények között az 5 kg.-os csomagokban behozott "friss, ékeztésre való szőlőre" kivont 2 fros vámmal hozták be a "borkeztésre való" szőlőt, 6 fros vámmal helyett.

Ezek az emberek a behozott óriási mennyiségűt, "elvittek" a szabályszerű, vámhivatali eljárás alól, azt valótlán vallották be, más alól, "alól" nevé, tehát csempészéssel követtek el.

Valótlannal vallották be azért is, mert bevallásukhoz képest a vámtörvény szerint

"kisebbsérvű vámmilték jár, mintsem a tárgy valódos minősége után járna" (492. §. a),

tehát,

"... a valótlán bevallás, szabályellenes vámbelvallás által elkövetett csempészésnek minősülendő." (494. §.)

Megbűntetendők tehát mindazok a kereskedők, keresztesek, akik a vámmalosságon ékeztésre való szőlőt hozták be, amely szőlőből később bor készült; még pedig büntetendők nemcsak azok, akiket ennél a csempészéssel tetten értek, hanem azok is, akikre az "utólagos vizsgálat" a csempészés rábizonyítja; megbűntetendők a kereskedőknek azon alkalmazottjai, akik megbízás, jutalom fejében a csempészéssel véghez vitték és mindazok, akik a becsempészéssel szőlőt tovább adták, vagy a csempészéssel elősegítették.

Súlyosító körülmény különösen a kereskedők és keresztesek, hogy ők a csempészés már az ide nemcsak ismételték (505. §.) hanem az évek óta rendszeresen folytatták.

Világos tehát, hogy az ékeztésre való 4 koronás vámmal behozott szőlőmennyiség borra dolgozása által "súlyos jövedéki kihágások" követnek el, még pedig az ismételt csempészéssel általánosított körülmények között.

A ilyen csempészéssel

el közigazgatás által megvondított vagy a megvondításnak kitéve volt vámmiltékkel 1-8 sorozat összegével büntetetik." (523. §.)

Kemélyük, hogy ez a büntetés a tettesek érni fogja!

Tekintet az előidottakra, azt hiszem sikerült meggyőzőm a m. bizottságot arról, hogy mi a magyar termelés védelmére hivatott amugy is csekély vámk alkalmazása körül ismét egy óriási visszaélésre jöttünk rá.

Ez a visszaélés mai arányában is veszedelmes jelét az ország egyik legszegényebb része, élelty szőlőtermelésére és fokozottabban a szőlőtermelésre, mint ahogy fentebb leirtam, veszedelmébe lehet az egész ország szőlőtermelésére.

Azt hiszem, hogy a m. t. bizottság velem egy véleményen van a korr, amikor kifejezett ádok annak a nézetemnek, hogy forduljunk sürgősen a kormányhoz segítségért és kérjük az ily szigorú vizsgálatát és követeljük oly intézkedések, amelyek a visszaéléseket a jövőben lehetetlenné teszik.

Ezekre vonatkozólag vagyok bátor határozati javaslatommal a következőkben előadni:

1. Kérje fel az O. M. G. E. a m. kir. földmivelésügyi miniszter urat, megköszönve eddig tett lépéseit,

a) hogy az ily szigorú további vizsgálatát erélyesen szorgalmazza;

b) tegyen lépéseket, hogy hasonló szőlőbehozatalok a jövőben elő ne forduljanak, sem a magyar, sem az osztrák vámbelépő állomásokon;

c) tegyen lépéseket, hogy azok, akik a leírt módon román szőlőt hozták be, az 1832: XV. l. cz. értelmében megbűntetnessenek;

d) támogassa azon kérelmeket, amelyek el kérdésben a pénzügyminiszter urhoz terjesztünk.

II. Kérje fel az O. M. G. E. a m. kir. pénzügyminiszter urat, hogy:

a) mindazok ellen, akikre bebizonyítható, hogy a fent leírt módon szőlőt hoztak be, indítsa meg a vizsgálatot; kiterjesztje azt nemcsak a tettesek, hanem a bűnrészesek és szerzőkre is, "az áru valótlán bevallása

által elkövetett csempészés", mint "súlyos jövedéki kihágás" miatt;

b) terjeszse ki a vizsgálatot arra a körülményre is, hogy az 5 kg.-nál nem nehezebb csomagokban" igen sokszor a tiszta szőlő maga 5—6—7 kg. volt; s hogy a csomagokat nem választák meg a vámmiltékok pontosan;

c) terjeszse ki a vizsgálatot "az áru valótlán bevallása" által elkövetett csempészéssel azon módjára is, amely mellett a "borcefre" 12 koronás vámmal 6-bort és muslot csempésztek be, a 40 koronás borvám lefizetése helyett;

d) terjeszse ki figyelmét arra a körülményre is, hogy akik Romániából hozott szőlőből készítették bort, többnyire nem fizették meg az általadót.

Forster Géza: Hazánk gazdalkozásnégye mióta a szőlőfelújítás nagyobb mérvet öltötte folytonosan hangzott az az, hogy a bortenmeszt Magyarország majdnem lehetetlenné vána téve az idegen verseny folytatás.

E tekintetben úgy az OMGE, mint a gazdaságpolitikai részről több ízben történt felszólítás kéri, hogy a kormány hasonló körbe, miszerint igen idegen verseny nyomása alól a gazdaságpolitikai felszabadulhasson; azonban mindenképp az a kitérő választ kapjuk, hogy lehetetlen e téren addig bármint tenni, míg a kereskedelmi szerződésnek a nem járunk, mert ezek alapján lehetetlen megakadályozni a hazai szőlőtermelését és borbehozálását. Ezen kitérő választ következményeként látjuk azt, hogy mitán úgy a szőlő, mint az által nyert bor sokszor majdnem érkeketlenül, vagy oly áron érkeketíthető, mely nem felel meg a belefektett munkának a szőlőtermelés nálunk nem hogy előre haladna, de némi stagnácziót mutat, dacára annak, hogy a hazai szőlőtermelésnek a támogatásról a fillozofia pusztítása folyón és még bütlelen homoki területük is vannak. Azon alkalmából, hogy a "Borászati Lapok" utján a román szőlőnek becsempészése fel-felzettedet, amelynek megtörténéző az általam kiküldött tudósító szintén meggyőződéssel szerzett, lehozonyított tény, hogy nemcsak a kereskedelmi szerződésnek nem tartandó a vámmiltékok sincsenek oly utasításokkal előlva, hogy a vámvisszaéléssel és csempészéssel megakadályozhassák és így a vámvisszaélések tart kapu van nyitva. Szükséges tehát, hogy e tekintetben a gazdaságpolitikai tiltakozó zavart felelembe a ebből folyólag szigorúbb eljárásokról kövessék, melyekről a tudósítók kiint járt a helyszínen a Borászati Lapok adatait megértesítette s számszerű adatokkal is szolgálhatunk arra nézve, hogy kik voltak a szállítók, kik egésztek a román szőlőnek behozatalában és feldolgozásában. Szükségesnek tartja tehát szőlő, hogy a bizottság az egyrészt igazolt vámvisszaélések előterjesztéséig, tegyen, hogy mitől való ezen a tudósítók megvondtatni. Különösen pedig azért is fontos a mai ülés határozata, illetve állásfoglalása, hogy a jövő kereskedelmi szerződés megkötésénél, mintegy rá lehessen mutatni ezen ülésből kifolyólag azon hányokra, amelyek a kereskedelmi szerzőkésében eddig voltak s amelyek minél mélyebben megvondtatnak s ily módon a vámvisszaélések megvondtatnak.

Magam részéről nagyrészen hozzájárulok az előadó által előterjesztett határozati javaslatokhoz, azokban azonban némi hiányt látok, ép azért szintén nyujtok egy javaslatot, melyet diszkusszió tárgyává tenni kérek. Különösen a czele kérdésben óhajtánam, ha a bizottság megvondtatja a jutalmat, mert ennél van a legnagyobb tere a magyarizának; ugyanis czeletrének addig minőségű csak

a termény, míg a forrásnál az nem menve, a törökül magában tartalmazza. Ha tehát a román halatón az ötjosi szoroson oly minőségű termény hoztak be, mely a forrásnál már átment, az csefne név alatt semmi esetre be nem lett volna hozható, mert azon termény, amely a törökül magából kibontva, már nem csefne, hanem az már ujbór, tehát a bor vámtétele alá esik. Szó'ó alábbi határozati javaslatában erre is kitérjeszkedik. De határozottan definiálódnak tartja az 5 kilós csomag kérdését is, mert ennél is tág kapuja nyílik a visszaéléseknek.

Amint a szőnyegen levő ügben is kintint, a vámkelésnél az 5 kilós csomagokra vonatkozó kedvezményes vámtételei egy magyarraák a vámkelőző, amint az ő főfogalmainak megfelel. Ez is meg volna szorítandó.

Az alábbi határozati javaslatot terjeszti a bizottság elé kérvén annak elfogadást, illetve az előadói javaslatnak így érteim kikészítését (olvassa):

1. Miután a kereskedelmi szerződés megkötésére úgy látszik napirenden van s e tekintetben szoros utasítás nincs, a pénzügyminiszter kéréssek fel a vámkelési szabályzat sürgős átvizsgálására és szigorú utasításokkal közzétesse ki a vámügben a kereskedelmi szerződésnek megfelelő kezelésére.

2. Az összes belépő állomások vámkelési átvizsgálásának, hogy hasonló csempézetek másúit is nem fordultak-e elő s ha igen, a legszigorúbb eljárás alkalmazásának.

3. Tegen a miniszter lépéseket, hogy az 5 kilogramm csomag címén a szó'ó behozatalnál történt visszaélések akképpen lehetnének ténészenek, hogy 5 kilogramm csomagoknak csak azok minősítésnek, amelyek postai kezelés után s 5 kilogrammál nem nehezebb súlyban a postai szabályok szerint lezárva és címmel ellátva lépik át a határt s az 5 kilogrammál nehezebb postacsomagokra a rendes vámtétel alá vettesseik.

4. Borcsefne cím alatt csakúgy forrásban levő must hozható be, melyben még a törökül egyenlő próbavétel után is meggyőződés szerzőnd. Kiforrott bor, habár törökül van is bele keverve, csefne cím alatt s annak vámtételeivel be nem hozható.

Miután pedig Olaszországól és Délfről az utóbbi időben egy kereskedelmi ország nagyobb mennyiségű petioxizált bor hoz be hozzánk, de nem törökül bor cím alatt, hanem mint valóságos bor, emellogva javaslatát meg a következőképp egészíti ki.

5. A Délfrőlök és Olaszországból s bármely más államtól behozható petioxizált, gálizált, egyszerűen nem termeltetett szőlő bork csak törökül bor címmel hozhatóik forgalomba.

Bernáth Béla elnök konstátja, hogy Forster Géza határozati javaslatát nincs elfogadja az előadói javaslatival; a bizottság tehát hozzájárulhat azhoz.

Előadó hozzájárul igazgató javaslatához, ezekkel javaslat kikészítődök, csak egyre hívja fel a bizottság figyelmét. Rámutat arra, hogy a vámtörvénynek nem postacsomagra hivatkoznak a szőlőnél, hanem csak azt mondják, hogy „friss szőlő, ékezésre való, 5 kilogrammál nem nagyobb csomagokban”. Felkérődök volna tehát a földmívelésügyi miniszter, hogy az állatnász vámtárisa újabb megállapításánál a szó'ó, bor és csefne minőségű szőlőbork megkülönböztetésével precízisen körülírassék és így vétessek fel a szerződésébeik.

Rubinek Gyula az 5 kilós postacsomagokat illetőleg feltétlenül ragaszkodók azok állapothoz, melyet Forster igazgató elfoglat. Amint azt illeti, hogy a jövőben köztendő kereskedelmi szerződésben körvonalazassék a csefne fogalma, ez meghaladott állomány, mert az egyszerűen májusi állásfoglalásában kimondta, hogy bor, szőlő, must, csefne egyenlően 20 aranyforint vámmal sújtassék s így a jövőre

néve minden főléretnének eleje vételet, de helyesli igazgató javaslatát, hogy már most oly utasítás adassék a vámhatóságoknak, hogy a csefne név oly folyadékok érdőndök, amelyeknek most tartalmuk 16 Hektoliter. Jenő előadó határozati javaslataira ugyanazon észrevételeket teszi, melyeket Forster Géza tett. Különösen ami a pénzügyminiszterhez intézőnd feliratot illeti. Előadó határozati javaslatában nem tartalmaz egyebet, mint megterelő eljárást a multra nézve; ez nem a bortermelőknél, hanem az állam érdeke, miként bortermelőket köztendő annyiban érdekel, hogy ha egyik-éket embert most megbüntetnek, jövőre tartózkodni fognak majd a visszaélésektől. A bortermelőket most már a jövő érdeke inkább s e tekintetben célszerűen egészíti ki Forster javaslatát az előadói határozati javaslatát. Szó'ó hozzájárul mind a két javaslathoz, valamint a közlést is, hogy forsterész intézőnd pénzügyminiszterhez, hogy azt az értelemzést adja ezen vámkedvezménynek, amelyet az igazgató előadott.

Forster Géza még azt jegyzi meg, hogy a német kereskedelmi szerződésben határozottan körtől van írva, hogy mily csomagok érdőndök az ötkilós postacsomag kitétel alatt. Nem követendő a ki nem írtaknak, hanem a hivatkozott hiba azonnali kijavítását és erre annál is inkább szükség van, mert több év múlva járnak le a szerződés és addig még sok sérmelet szenvedhetünk.

Dobokoy Lajos jelzi, hogy a földmívelésügyi miniszter sajnos, mihielyt értesült az előadó által említett esetéről, azonnal intézkedett, s megterelő a szükséges lépéseket vált lezárások. Az eljárás tehát folyamánban is van, amíg az be nem fejeztetik, addig nem lehet intézkedni.

Forster Géza inditványát a postacsomag és csefne kérdésében helyesli, ez kikészítő részét képezi előadó javaslatának s szó'ó is szükségessének tartja, hogy a kormányzat figyelmesséket arra, hogy az ötkilós csomagok kitételét a kereskedelmi szerződésben ítérek értelemzést nyert, illetve a vámhatalok által föltérvegyaraztatják. Helyesli azt a javaslatot is, hogy töröl bor ne hozassék át forgalomba, mert az 1893-iki évi XXIII. törvényczikk szerint csak törökülbor lehet rakározni és forgalomba hozni.

Kijelenti, hogy a földmívelésügyi miniszter teljesen identifikálja magát mindazon törvékesékek, melyek a szardközösség óhajait képezik, ő maga is védelmezi minden térer a gazdák minden tulkupás és visszáds ellen azon korlátok között, melyek között az ország közérdeke szempontjából lehetséges. (Éljenek.)

Bernáth Béla elnök a földmívelésügyi miniszter kiküldöttségét kijelenteszt a bizottság elé, hogy a közlést illeti indomást, az egyuttal köszönetét fejezheti ki a földmívelésügyi miniszternek azért, hogy a szőnyegen elfogadja a vizsgálatot megindította.

Kimondja a bizottság határozataikat: hogy az előadó által beterjesztett határozati javaslatokat Forster Géza igazgató inditványával kikészítve a bizottság egyhangyán előadja; és azt az igazgatóváls-zimány elé terjeszti.

Az orosz borvám emelése.

Rubinek Gyula előadó: A bizottság elnöke figyelmézte szó'óit, hogy Oroszország augusztus 16-án folyámán 50%-kal felemelte a borvámát és ezáltal jelentékenyen megnehezítette egyes magyar borokéja nézve a bevételt, mert eddig az orosz borvám 16 púndoként 4 rubel volt, ami métermázsánként 80 koronát tesz ki, tehát a mostani 50%-os vámkelés 120-ik lehel meg. Ezt a vámkelését valamely toka-j-hegyaljai aszú-borok bírj meg, a többi magyar borajta kivételével teljesen leheltelemző. Szó'ó utána néztek az orosz szerződésnek, hogy vajjon volna-e mód megváródályozni a vámkelését, vagy rekompenzációt lehet ellátalásztat kikészítődök. Oroszországgal kötött

szerződésünk legköbbs kedvezményes szerződés s egyszerűen az van mondva a szerződésben, hogy a Németországunk engedélyeztetik kedvezményes érvények bírák nézve is. A német-orosz szerződés pedig a borvámot teljesen értelemzettel hagyja, azaz sem nem köti, sem nem lelem szállítja. Oroszország tehát teljesen jogosan járt el, midőn a 50%-os vámkelését behozta, mert ő semmiféle nemzetközi egyezmény ebben nem gátolja.

Löközben arról értesültünk, hogy ezen vámkelésnek csak a 10 százalékon felüli borokra nyer újában alkalmazást.

Tekintettel arra, hogy ez a vámkelés bizonyos mértékig az ország egy igen fontos vidékét érinti, javaslatba hozza szó'ó, hogy kéréssek fel a földmívelésügyi miniszternek, hogy a pénzügyminiszterummal egyetértőleg a külügyi képviselőlet után inditsón tárgyalassék az orosz kormányval a tekintetben, hogy ez a borvámelés a magyar kivitekre ne alkalmazassék.

Dobokoy Lajos szerint ez sokkal nehezebb kérdés, mint az előbbi. Tény az, hogy Oroszország teljes joggal emelte fel a borvámot, valószínűleg belső finansziális viszonyainál fogva. Szó'ó elismeri, hogy ez neheztelt megkötési tekintetben a tárgyalások folytak, akkor a magyar állam ragaszkodott ahhoz, hogy az orosz orszra és szarvasmarha-behozatalra semmiféle kedvezmény nem adatik és tényleg nincs is behozatal.

Forster Géza: Véleményem szerint azt kellene kérni, hogy Oroszország engedje meg a toka-j-borok a régi vámtétel mellett való bevitelét.

Hammersberg Jenő dr. Dobokoy azon állításával szemben, hogy az oroszországi fogyasztóközösség a toka-j-borok magas bevételi vámját elbírja, megjegyzi, hogy a vámkelés óta Tokaj-Hegyalján a borkereskedés egyáltalán teljesen szűntel. Szerinte, hogyha engedély nem, azt elérhetjük ezzel a javaslattal, hogy figyelméztetjük a kormányt, miszerint a jövő vámtárgyalások alkalmával a kérdés figyelembe vétessek. Pártolja a felterjesztést oly irányban, amint azt Forster igazgató javasolta.

Löhner Andor szintén pártolja előadó javaslatát.

Rubinek Gyula előadó szerint a toka-j-hegyaljai boroknak a külön vámkedvezmény megadását csak úgy lehetne kieszközölni, ha kimondatánk, hogy ezek győgyorok.

Bernáth Béla elnök igazgat ad Hammersberg Jenőnek, hogy Tokaj-Hegyalján a vámkelés és óta a borkereskedés a legnagyobb mértékben pang. A hegyaljai borok piazza Lengyel- és Oroszországgal, hova németországi borkereskedők szállítják. Kéri a bizottságot, fogadjon el előadó javaslatát s felterjesztés intétessek ez ügyben, hogy az országnak egy nagy kincse, toka-j-hegyaljai boraink régi híve megmentessék.

A bizottság előadó javaslatát elfogadta és felterjesztés intéteszt hozza javaslatba a válsalásztatás szorúságára.

Forster Géza igazgató értesült arról, hogy a szállodások nemzetközi kongresszumaikat 1902 évben Budapestben fogják megtartani. Ez kedvező alkalmul kínálkozott arra, hogy hazánk bortermelését és különböző országból it ősszejövő szakembereknek bemutatassék és külföldi vendégöké és szállodások figyelmét felhívjuk a magyar javaink órára terjed, hogy az igazgató válsalásztán engedély kéréssek ki arra nézve, hogy amennyiben lehetséges 1902. év május havában borkiállítás-

sal egybekötött borkóstoló rendezések s erre nézve az egyesület igazgatóságának felhatalmazás adásak, hogy a rendező-bizottságok érintkezésbe lépjen.

Dobkay Lajos fölemlíti, hogy a földmivélségi minisztérium már évi határozattal hozta, hogy a Forster által emlelt kongresszus alkalmával is borkálitási rendezések.

A bizottság az időnyitvány hozzájárul. Hammerberg Jenő egy eszmét vet fel. Szerinte a magyar bortermelésben szakítani kellene avval a rendszerrel, hogy nem bor, hanem nyers anyag hozgatali formába. Ennek módja volna, hogy szövetkezet alapon pénzekelőző a bortérséki szövetkezetek alakították volna, melyek utján elernék azt, hogy a bortermelő boraira már az erjedés alatt is előlegel kaphasson, akkor, amídon boraik még hordóban vannak. Szólv felveti az eszmét, hogy az „OMGE” gondolkodás afölött és találja módját, hogy ly szövetkezetek létesítését elősegítse s alapozható-tervezetét dotározzon ki ly szövetkezetek részére.

Forster Géza megjegyzi, hogy ly pinceszövetkezetekre vonatkozólag már dolgoztak azt ki alapzabályok. ly szövetkezeteknek abban rejlenék az előnyök, hogy együtlenül bortyerménységben állhassanak elő, mert ma bora nyolcra, egyöntölt bor nagymennyiségben nem lehet találni. A pinceszövetkezetek célját kitészenek, hogyha minden termelő bora külön kezeltetik.

Dobkay Lajos fölhozza, hogy az előmunkálatok földmivélségi minisztériumban s tekintetben már annyira előrehaladtak, hogy a legközelebb ly szövetkezet alakuló gyűlés egybe fog hivatali.

Ehök kimondja a bizottság határozatának, hogy a minisztérium kiküldetésnek nyilatkozta tudomány véteiki együtval a bizottság nevében közölnöket mond a földmivélségi miniszternek, hogy a mai tárgyalásomat magát képviselötte.

Ezzel az ülés véget ért.

Statistika és terményárak.

Általában el van má már ismervé, hogy a statisztika elsőrendű segédköze az értékesítésnek. A statisztika az, amely kimutatja, a termelés és fogyasztás mértékét, a statisztika az képet a termelési forgalomról, az enged következtetést a szükségletet mértékére és ezzel kapcsolatban a termények árának alakulására. A mezőgazdaság tehát igen közelről érinti a termelés és a forgalom statisztikáját, épen ezért az újabb időben a mezőgazdasági körök is mind behatóban foglalkoznak a statisztika kérdéseivel és mindinkább törekvesnek mezőgazdaságok érdekeltek a statisztika teresítésére. Elég legden e tekintetben az 1895. évi III. ország. kongresszus határozataira és az „OMGE” nek azóta is a mezőgazdasági statisztika tökéletesítés érdekében tartott törendbeli tanácskozásaira és az ezekből folyó fölterjesztéseire rámutatunk. El kell azonban azt is ismerünk, hogy a mezőgazdasági statisztika fejlődését tekintve az jelenlegényen előrehaladt és kivált az 1895. évi VIII. törzök alapján végrehajtott nagy mezőgazdasági általános fölvetel igen becses eredményeket nyújtott s kivált nagyon megbízható alapot képezett a mezőgazdasági statisztika további fejlesztéséhez.

Anonban nem szabad megfeledkeznünk, hogy mezőgazdasági viszonyaink is változóan vannak alvöve s épen ezért, ha az ország mezőgazdaságának közzélapotáról mindig megbízható képet akarunk nyerni, a statisztikai alapfelvetéletek rendszeresen kiegészítést, sőt hiányai tekintetében kiegészítést is szükséges. Ennek a szükségnek egy értezt indította Darányi Ignác földmivélségi minisztert arra, hogy a mezőgazdasági statisztika termelési és forgalmi részeitnek kiegészítése s kiegészítése

tekintetében szükséges intézkedések megbeszélése egy értekezetet hívjon egybe, melyen a hivatalos statisztikusok, gazdák és kereskedők mondanak véleményét a szükséges intézkedések tekintetében.

Az értekezet érdemes eszmékkel foglalkozott és értekezésben tartják fölve vonsabban ezeket az eszméket megismertetni.

Az értekezet tárgyai három csoportba oszthatók, u. m. a termelés, a forgalom és az értékesítés statisztikájára.

A termelés statisztikájának alapjai az 1895-iki statisztikai felvételeken nyugsznak. Az akkor eszözölő felvételek pontosság és megbízhatóság tekintetében teljesen kiélegetik, csak az időközi kiegészítéseket és kiegészítéseket igénylik. Nevezetesen az egyes termények által igénybe vett földterület mennyisége egy évről a másikra csak kevésbé változik, mert mindenki tudja, hogy a mezőgazdaságban az egyes növények természetét csökkenteni, vagy fokozni jelentékeny mértékben függ a természet adottságaitól. Az értekezet a statisztikai felvétel adatainak év-ölvére való új felvételre nem szükséges. Elégendő a bevett terület úgy, mint eddig a községi hatóságok által három évenként fölvetétek és évről-évre az egyes községek, illetve járásközségek nyilvántartottak, vagy szakgyekek által fölviszágáltak. Az értekezet a fölvetélekre megrendelőket vélte a gazdasági tudósítót, ka magunk részéről azonban sokkal objektívteknék és megbízhatóbbnak tartanok, ha ezen évi fölviszágálatot az 1894. évi XII. törvények által kötelezőleg létesíteni elrendelt járási mezőgazdasági bizottságok teljesítik, amelyekben nemcsak egy-egy község tisztviselői, hanem az országban mindenütt megalapított járási statisztikai képviselővannak a mindeneset kétszázébe látkörrel bíró szakgyekekkel. Ezen bizottságok működése mindeneset objektívtekné és megbízhatóbb volna, mint a gazdasági tudósítók legtöbbje, aki a saját gazdaságának viszonyait szokta a legtöbb esetben az általános járási tudósítókhoz tartatni. A statisztikusok mellett szög még az is, hogy ezek fejeleim tekintetben a korányzatúli függő helyzetben vannak, míg a gazdasági szakutódások működése tisztán az ö jóakarattal függ. A termésterület és a reménybeli termelésbecsléséknél azonban fölvetélni szükséges, hogy azok ne egységes általánosítás alapján, hanem a nagyobb és a kisebb birtokok szerint ellöndítve történjenek, mert a nagyobb birtokok egész precíz számmalki tésztetik ki könyvek alapján a bevett területet, míg a kisebb birtokok bevett földterület és reménybeli termése átlagos számmal dölök szerint a legtöbb községben könnyen megállapítható. A termelés lehetősége megállapítása és a termelés reménybeli alapos megbecslése mindenesetre nagyban hozzájárulna ahhoz, hogy akkor, amídon a gazdák új terméskü értékesítésére kényzerivate vannak, a hamis és sokszor tendenciózus magánbecslések és tudósítások adatai által félre ne vezetve legyenek és a hivatalos termelésbecslésnek hitelt fölvetélni helyreállítsanak. Ezáltal a termények értékesítésére ma illetéktelenül gyakorolt befolyás megszűnjék.

A hazai termelés mellett a külföldi termelésnek statisztikáját továbbra is legalább is az eddigi mértékben figyelemmel kell kíséretetni, mert a külföldi termelés igen nagy mértékben befolyásolja a termények értékesítését.

Még ennél is fontosabb azonban a hazai és külföldi termény-forgalom statisztikájának ismerete, mert a szükségletet mértékét és arányát a forgalom tükrözi leghívtebben vissza. Ezért csak helyesebbnek, hogy az értekezet a mezőgazdasági statisztika forgalmi és részét a miniszter különös figyelmébe ajánlotta és nevezetesen javasolta hozta, hogy a hazai ga-

bonkészetek nyilvántartására nézve a hazai közraktárakban fekvő készletek állandóan nyilvántartassanak, a hajótalajdonosok pedig kövtelezessenek, hogy az uszó készletekröl egy a hajóra rakások, valamint a kirakadókra jelentést tegyék, a főváros és általában a fontosabb vidéki gőcpontok közlekedési vállalatának gabonára és liszt feladását és leadását a lehető legpontosabban egybejuttatásuk és legalább hetenként egyszer közöltesse. És különösen fontosnak tartjuk azon javaslatot, hogy a szabadraktárak forgalma szintén hetenként közöltesse, mert ebből esetleg következtetés lehet vonni majd olyan ma megmárvázással hatallan felvételre, hogy áczára annak, miszerint a lisztelői költések örendetes módon jelenültek, ugy annak a buza kereslete a fősszén jészöt módon eszikken és az árak érthetetlen módon mozgósztanak le.

A külföldi forgalmi viszonyainak megismerésére nézve pedig kívánatos volna, hogy a gabonatermesztés terén fontosabb országok évi termelését és forgalmi adataitól a földmivélségi ügy miniszter a vilg aratási statisztikájához hasonló módon évenként egy kimérőt jelentést állíttatna egybe és tésztie közzé.

Nem kevesebb fontosaggal bír a fontú kérdéseknél az értékesítés statisztikája. Jól tudjuk, hogy az értékesítés a hazai és külföldi termeléshez és a forgalom mértékén kívül a nemzetközi piacoktól elötrt árak igen nagy befolyással vannak. És ezekről az adatokról eddig a lehető leghányosabb tudósítások vannak. Egyes lapok ugyan, amint az az értekezetben is hangsúlyoztatott, napoként annak jelentését a nevezetesebb külföldi piacokról a győzeiséiről, azonban magunk is ahhoz a nézet-hez állunk, hogy a nemzetközi piacokról használni a nemzetközi legköveszt lehet az a tény, ka mi nézétünk is, hogy azért nem lehet ezeket fölhasználni, mert érthetetlen módon vannak szerkesztve. Még a gyakorlati kereskedés is alig tudja áttekinteni a különböző országokban szokások különböző mértékességébe és különböző pénznemek szerinti tudósítást. Annak követség, hogy a nemzetközi piacok a külföldi szökrányok terén is járjanak. De ennél is nagyobb baj az, hogy ezek az ártudósítások nem a készáru, hanem a határvöze vonatkoznak. Már pedig a gazdának a külföldi ártudósítás nem arra van szüksége, hogy esetleg több hónap múlva mit fognak fizetni egyes külföldi tőzszekben a terményekért, hanem arra, hogy akkor, amíkor a magyar gazdának eladó készáruja van, mit fizetnek s egy ellenőrzéshez, hogy a kindt ár arányban van-e a külföldi készáru árával s a külföldi árakra vonatkozó méssékkal a gazdát félrevezetni ne lehessen.

Szükség van ezért arra, hogy a földmivélségi miniszter a nemzetközi külföldi terménypiacokról a konzulátusok útján napoként távirat utján a készáru eladásokról tudósításokat gyűjtösn egybe, azokat hazai mértékre és pénzegységre a mindenkori ázsio figyelembevételével átszámítsassa és így bocsássa, mint hivatalos ártudósítást az összes lapok rendelkezésére. Az ezen tudósítások gyűjtésének s a fölviszágálatok beszerkesztésével felmerülő néhány ezer korona busánag egy magyar gazdák javára egy országunk nemcsak megtérülne, de eleje lesz véve annak is, hogy a gazdáköntség esetleges tendenciózus magántudósításokkal félrevezetés. És egyuttal szükség van arra, hogy mindazon terményekről legalább a heti tudósítások gyűjtésének, aminek öszöletti forgalom tárgyát ugyan nem képezik, de amelyeknek kiélegetni illik irányuló forgalom nálunk igen érdeket képez. Ilyen az árca, gyapjú, komló, löhere magvak stb., amelyek külföldi kereslete tekintetében a magyar gazda ma teljesen tájékozatlan.

A hazai értékesítés alakulás tekintetében pedig szükség van arra, hogy a nevezetesebb hazai piacoknál hosszú idejében és le-

hető rövid időközben színen egybegyűt-
tesenek és közöltesnek. Ezeket az adatokat
ugyan az országos statisztikai hivatal ma is gyűjti.
De azokat gyakorlati célokra felhasználni nem
lehet, mert későbbi sokszor több hónap múlva
történi, amikor ugyanazon piacokon az árak
átalakulna már egészen eltűnt a közléstől.

Ezek az eszmék főbb vonásaiban azok,
amelyek az értekelést felmerítik. Azt hiszik,
hogy a minisztériumot foglalkoztatni az
azok megvalósítása. Nem tagadjuk, hogy egy
kis nehézséggel fog járni, különösen azért,
mert hisz az Orsz. Statisztikai Hivatal is vindikálja
magának, hogy ezekben a kérdésekben is,
mint statisztikai kérdésekben, a végrehajtás is
ő kezébe téssék le. Azonban, a magunk ré-
széről semmi szerencsétlenség nem látnak
abban, hogyha ezek a kérdések az Országos
Statisztikai Hivataltól elvonatnának a mint
emintener mezőgazdasági érdekek a föld-
művelésügyi miniszter vennie a kezébe, míg ha
külön statisztikai osztályt is kellene szerveznie,
mert a földművelésügyi miniszterrel megvan
a kellő kapcsolata gazdasági érdekek és meg-
van a kellő tekintélye gazdasági miniszter
előtt, míg az Orsz. Statisztikai Hivatal nélkül
egy, hogy mi a mezőgazdasági statisztika ös-
zes kérdéseinek megoldását a földművelésügyi
minisztériumtól nagyobb sikerrel remélhetők.

Sz. Z.

NÖVÉNYTERMESZTÉS.

Rovatvezető: Kerpely Kálmán.

A sűrű és ritka gabonavetés jelentősége.

✂ Nem egyszer képezte már vita tárgyát
azon körülmény, hogy vajon melyik eljárás
célszerűbb a gabonavetésnél, a ritka, vagy
a sűrű magvetés. Halottam már e körülményi
illetéggé egy pro, mint pedig kontra vélemény-
eket és épen azért hiszem, hogy helyes lesz,
ezen — mindig aktuális — témát a *Közlelet*-
hasábjain feleleveníteni is, hogy képtény a
különböz vélemények összességének, amelyeket
bátor leselek ezirányu tapasztalataimmal némi-
leg kiegyesíteni.

A sűrű vetés többé-kevésbé okozója,
vagy talán elsőfokú faktora, megdőlésnek,
amit számos évek tapasztalata erősít meg. A
sűrű vetésnél az egyes gabonaszálak közel-
len egymás mellett helyezkednek el, mintegy
nyomják és szorítják egymást és ezáltal az
egy szálok gyökereinek nem képesek eléggé
megerősödni és ennek következtében gyenge
lesz a gabona szára, amely a megdőlésnek már
né facto sem képezi egy ellenállást, mint a
ritka vetés egyes gazdaságai, amelyeknek
elegendő tér és így több tápanyag jutván
oszálrészül, sokkal jobban fejlődhetnek és
erősödhetnek, egymást nem is, vagy csak
nagyon kevésbé nyomják el, a minék folytán
a gyökérzet szívszabb és fejlettebb lesz. Tessék
csak megfigyelni az egyes táblákat ott, ahol
ritkább és ott, ahol sűrűbb a vetés és észre
annak, hogy mindkét tábla gabonája egyforma
klíma és ugyanazon körülmény között fejlődik,
a sűrű vetés megdül, míg a ritka szépen áll a
kaszán élének.

Sokan azt állítják, hogy a sűrű vetés
mindég több szemet ad keresztentek és hol-
dánkint, mint a ritka és viszont, holottam, hogy
egy aradalmában egy alkalommal 55 kg. tar-
buzát vetettek el két holdanként, a többi
táblákba elvetett 70—75 kg.-nyi mennyiséggel
szemben és a pozitív eredmény a ritkább
vetési tábláknak kedvezett egy szem, mint
kereszt mennyiségben, körülbelül 200 kg.
többlettel.

A ritka vetés mellett szó a gabona kapá-
lása — amelyelgy Mokry jónévi gazdaságunk
már többször kísérletezett és nála bevált, míg

viszont tőben nem láttak utána olyan eredményt,
amely a befektetett tőke kívánt kamaját meg-
adta volna; holott a kapálás által a levegő
a gyökerekhez férközhetik, a nedvesség kon-
zerválva lesz, a gaz pusztul és eme körülmé-
nyek csakis a kapálás mellett szólnak.
Ellenőrvé e tekintetben feleltem, hogy men-
nél ritkább a megkapált vetés, annál később
ben érik. Gazdaságaink még sem barátkoznak
meg a kapálással, részben mert a megszokott
sűrű vetéseket nem is lehetne kapálni, de meg
drágának találják és azt mondják reá:
„babra munka”.

A ritka vetési illetéggé a körülményekhez
képest meg kell határozni az elvethető mag-
mennyiséget, ami szerintem két holdanként
28—40 kg.-ig terjedhet, ami által azt elosz-
kuz, hogy a neto terméseredmény nemnél na-
gyobb legyen. Szem előtt kell tartani a vetés-
nél azon körülményt, hogy minden egyes kalasz-
nyeg megkapja a maga tényszerűületét és
épen sokan tévednek, midőn csak anyai szemet
vetésnek el, mint a hány kalasz óhatánknak,
mert a bokrosodás elvélől kifolyólag egy meg-
kedvező viszonyok között sőt 20 szemet is
el tud felvenni. A természet persze nagyon
hozzájárul a gabonagyedek szaporításához,
amelyből kifolyólag a gyökerek jól szétgazgá-
nyos tápmóntot foglalnak el a földben, nehe-
zebben ingathatók meg, de az ugyan idővel
elnyerik a szép és kívánatos ömöltséget. A
most említett körülményből kifolyólag azonban
nem szabad túlzásba esni és csak anyai szemet
a földbe vetni, amelyből a remélendő
bokrosodás által a rovszát tömeget megkap-
nánk, mert jöjjön egy kisvass tavasz, meg-
vezelőlen időjárás és vége a számításunknak.

Tapasztalati tény pl. az is, hogy a ritka
vetés a gyomos azért sokkal jobban sikerül
és a sűrűvetés azért sokan sűrűvetés talajon
talajokon, mert azt hiszik, hogy a sűrű vetés
elvonja a gázt — és részben igaz is, de az
ilyen vetés szemtermése korán sem kielégítő.

A ritka vetésnél a magmegtakarítás
pénzértéke sem megvetendő, mert ha 100 kg
vetésnek két hold, holdanként a sűrű vetésnél,
azaz 40 kg-nyi szemen a gazdát teljesebbre,
a differencia holdanként csak 8 koronát számítván
szed holdnál már 800 koronára növekszik, az
ha úgy tetszik, elegendő buzakapálási napzám.

Végül azt is megemlítem, hogy a ritka
vetés kaszálásánál — bár részben jobban fog
is a kasza — sok mag épéreg, amit szintén
szamba kell vernünk.
A kétféle közül melyik jobb — azt csak
egy pontos kísérlet tudja meghatározni — bár
én a ritka vetést, főleg a tavaszi gabona felök-
nél — mindig előnyösebbnek tartom a sűrűt.

Mihók Sándor.

ÁLLATTENYÉSZTÉS.

Rovatvezető: Kovács Béla.

Érdekes apróságok az állat- tenyésztés köréből.

(A gumókörök tehen teje. — Miskolcra tehenek. —
Mennyiben van tenyésztésének a 3 éves csokó. —
Hogyan tartsák Kanadában a gazdát teljesebbre. —
Angolországban fogyasztott tej Transzvalában. — Tri-
china az amerikai Egyesült Államok sertésállományán.
— Különféle juhajtások tapasztalásai.)

Ma már megelhetősen utat zárt az a nézet,
hogy az *gumókörök* tehen teje, tehát, hogy
az ilyen tej embernél általában hasonló hely-
séget okozhat. S bár tudtuk azt eddig is, hogy
különösen a lőgyümökörök tehen teje fertőző,
mégsem voltunk egészen bizonyosak abban,
hogy csakugyan nem fertőző-e az olyan tehen
teje is, amelynek nincs lőgyümökörója egyé-
ként sem konstátálható rajta külső vizsgálattal
alapszó gumókör. Ezen ezért utabban, az
előbbi buvár foglalkozik a kérdés végső meg-
oldásával s ezek egyike *Ostertag* Berlinben

csak nemrégiben tett közzé az általa végzett
kísérletek eredményeit. Kísérleténél 50 darab
olyan tehenet használt fel, amelyek tuberku-
láriára reagáltak, és uton konstátálhatóság tehát
gumókörösök voltak. Ezen 50 darab tehen
mindenkinek tejevel külön-külön eszközölt
kísérleteket, másik 50 darab tehennek összes
tejével pedig 30 próbát tett. A tej megvizsgálá-
sára gyorsvívőn eszközöltetett a vizsgálattal
második és fontosabb része pedig abból állott,
hogy a tejfel által összegyűjtendő savót, amely
tudvalevőleg a legtöbb fertőző anyag tartal-
mazza, tengeri malacok hasáregebe fecsken-
dezte be, de ezenkívül nagymennyiségű ilyen
anyagot is etetett a tengeri malacokkal. Ezen
kísérletek alapján, amelyek eredménye oda-
sorakozik *Bollinger* Bamy s mások által vég-
zett kísérletek hasonló eredményei mellé, fel-
jogosítva érzi magát *Ostertag* annak a kinyi-
latkoztatására, hogy azon gumókörök tehenek
teje, amelyekben a gumókörök külsőleg látható
s konstátálható jele nincs, nem fertőző. Ezer.
kísérleti eredménye tehát egy a tenyésztésre,
mint a tej fogyasztására vonatkozó elv-
származás s különösen tenyésztésre nagy horderejű azért
is, mert abban az esetben, ha a gumókör lát-
ható s állatorvos által ojtás nélkül is konstátál-
ható jeleivel bír tehenet, azokat tehát, a
melyek teje a tengeri malacot gumókörösá
teszi, tenyésztésből kizárásból, a növekedé-
süket pedig ugyan eszközöltetett a vizsgálattal
származás nevel fel, amelyek lapok hasábjain
már annyiszor elmondták, akkor előjárás kell
hogy siker koronázza, tényszerűségnek előbb-
utóbb meg kell hogy tisztujon a gumókörölről.

A tehenek pefetésének eltávolítása,
vagyis azok *kémiskörölvé*, nálunk még nincs
szokásban. Ammink inkább divánk és eljárás
a külföldön, ahol a pefetés eltávolítására
Svájcban s Észak-Németországban. Azért
szokásos pedig a pefetésök kivágása, mert a
miskálrtól ténese, hosszabb ideig s jobban tej,
ha pedig elulizás után hibóba állítják, jobban
húzik. E műlet ma már oly tökélyrele eszközü-
ltek, hogy feltétlenül egészséges teheneknél
nemmiel sem okozhat bajt, ugyanakkor,
hogy a műlet körülbizébe a tehen állatát
is alig szenved csorbát. A műtét kivétel után
2—3 napra csökken ugyan némilgy a tej
mennyisége, a csökkenés azonban jelentéktelen,
s csakhamar nagyobb mennyiségű tejet fog
elválni-ztani a tehen mint amennyit elválasz-
tott előzőleg. A miskálrtól a röviddel a leállás
után ojtják meg, mire a tehenek legalább egy
évig, sőt annál is hosszabb ideig teljesen
egyenlő mennyiségű és minőségű tejet fognak
adni. S éppen azért, mert a tej összetételében
teljesen változatlan, az ilyen tehenek teje igen
alkalmas gyermekek táplálására. Az ilyen tej
jóval értékesebb is a nem miskálrtól tehenek
tejénél, mert a sűrűbb zsír, több
kalcium tartalmú, sőt foszforosabb minőségű is
jóval több van benne. Mindezen alkotó részek
mennyisége igen egyenesen, mert a fojtási
időszakok, a vemhesség nem hatnak zavarólag.
Az operáció megjelése után harmad-negyed
nap a tej mennyisége 1—2 literrel szaporodik,
s miskálrtól tehenek által körülbelül 1000 liter-
rel adnak meg a tehennek naponta.
S dacára a nagyobb tejhozamának egyenlő
takarmányozás mellett is a tehenek igen jó
húsban vannak, s kihízottan kerülnek elapaz-
títás után vágóhídra, dacára annak, hogy tulaj-
donképpen nem is lettek hizókora, bár tagad-
hatlan, hogy a miskálrtálaknál az étvég rendszeren
fokozottabb. Ezen előnyök dacára állatteny-
esztésük rovására volna ha a tehenek miskál-
lása általánosabban elterjedne.

Említtettem egy hasonló című közle-
ményemben, hogy más országok gazdái sincse-
nek melegekedve azzal az árral, melyet had-
seregük remonda lovakért fizet. Foglalkoznak
is nem egyhelyt az árak pontos kiszámításá-
val, aminek a kímélésére a tehenek, hogy a
számszám minden összegbe kerül a ő szerződés
eszkő. Nem lesz érdektelen bemutatni e helyen

azon adatokat, melyeket e tárgyra vonatkozó a keletproszországi gazdák gyűjtöttek. Szemlélt kövekké kiadással merülnek fel egy esikő felnevelése körül.

1. A vízszintet esikő értéke, az	210'00 márká
u. első 3 éven átlagára szerint	
2. Előő éven 275 napi istálló- zás alatt 1 $\frac{1}{2}$ metzen zab =	84 00 "
28 Scheffel*) a 3 márká =	
3. Második éven istállózás: 211 napig 1 metzen zab = 13	39 00 "
Scheffel a 3 márká =	
4. Harmadik éven istállózás 211 napig 2 metzen zab =	79 00 "
28 $\frac{1}{2}$ Scheffel a 3 márká =	
5. A három telen át, vagyis 679 napra való szükséglet a 8 font	= 5450 font, másadja a
2 márká =	116 00 "
6. Ápolási költség a 8 márká, 3 évre =	24 00 "
7. Épülfenntartási síb darabon- ként 3 évre =	13 50 "
8. Legeltetés 2 éven át a 40 márká =	80 00 "
Összesen	639'50 márká

vagyis 768 korona. A szalma nem képezte számítás tárgyát, amennyiben az a trágyában megéri. Arról pedig egy látszik megfigyelkedtek a német gazdák, hogy 100 db csikó közül legalább 2 dróbt bizonyára ér valamit bá s izj a rizikókt kó volt számítás kívül hagyni. S így megfontolva a fentebb jelzett árakat, azaz a meggyelődés jutnak, hgy egyedül a legelőtet van egy kissé magasban számítani, ettől eltekintve azonban, nálunk is belekerül egy esikő anyyiba, miatt amennyire annak értékét a porosz gazdák számítják.

Érdekes az cs-kyuan, hogy az amerikai milyén praktikus ember. Ez a praktikuság megnyilvánulkozik mindenütt és mindenben, még a legapróbb módjokban is. Így például *Farmers' Termia meggy* nem se előadásokat tart, hanem mindjárt meg is mutatja, hogy kell kezelni a tejet, hogyan abból tejfelt, vaját stb. készíteni. S hogy ezt megtehesse, egész tejjegazdasági felszerelést hoz magával, amely áll egy kézi tejlejtőz-gépből, egy Bibcock tejjegzőből, két hőmérőből, egy kőpömlőből, szűrőből és különböző edényekből, amely eszközök ládáslót együtt 226 kg-ot nyomnak. A tanító, aki mindig segédjelével együtt utazik, két napig marad egy-egy helyen, ahol mindentől munkát maga végez, majd pedig vezetett a tanulókkal mindaddig, amíg azok azt teljesen elsajátították. A tanításnak mindenesetre ez a leghatásosabb és leghasznosabb módja.

A Dairy World* írja meg Angolors-Árból hogy mennyiségű fajgazsottot tej szállított Transzvária. Az ügyet Angolország egy részvénytartáság kezeli, mely az öszszesárolt tejet megfajlasztja s cimezett bádószelenczékbe ígemesiten becsomagolja s egész hajórakománként Durbanba, Natalba küldi, ahol fagypont alatt rakítotton tartja s a szük-séghez mérten vasúton Szenczba, vagy más alkalmas piacra küldi, ahol a megfogott tejt felosztaltatik s a fajgazsott rendelkezésére bocsátatik. Az ilyen módon ezer és ezer kilométernyire szállított tej teljesen kifogástalan állapotban kerül a fogyasztó asztalára.

Tudvalevő dolog, hogy az amerikai sertések között nagyon sok *trichinás* akad. Ezen elvitathatatlan ténnyel szemben az amerikaiak valójában vitatják, hogy a trichina meglehetősen ártatlan jószág, amely embereknél komolyabb megbetegülést nem is okoz. Ez az állítás azonban a valóságnak egyáltalán nem felel meg. Mostanában is írja a Deutsche Reichs-anzeiger, Ohio államban sertésühusből készült kolbászkok felvételénél következően, 10 tagból álló család öttaggyalosan betegedett meg trichinosisban. Bebizonyult asztán, hogy az

illető sertések patányokat falnak fel s ezekből kapták a trichinát, amelyek között e baj nagyon el van terjedve. Egy másik esetben 7 éves betegült meg trichinás sonka fogyasztásából, amely az esetekben a hus trichinás volta hivatalosan is konstatáltott. Ez esetek eléggé bizonyítják tehát, hogy a trichinás hus egyáltalán nem ártalmatlan dolog, sőt azt is, hogy ártalmas voltát el nem veszt konzervált állapotban sem.

A szaporaság a juhoknál is igen értékes tulajdonság, különösen azóta, mióta a téli hányatynyítás lehetővé hozhivonyult a mióta súlyt fektetnek a gardák arra, hogy minél korábban a téli hónapokban lebrányoztassanak. A korai hányatynok általában vége igen jól lehet értékesíteni s így mennél több a kettős hányán, annál nagyobb lesz az ez cizimen elért haszon. Mutakozik is törekvés ma már az íránt, hogy a juhok szaporaság fokoztatás s szaveszeiben karolja fel a tenyésztés azon juhok tenyészését, amelyek szaporábbak. E tekintetben igen érdekes adatok az alábbiak, melyek 397 tenyészett 1896/97-iki adataiból, összesen 122,673 db juh után állitattak össze. E tenyészetek leginkább angol juhajutak tenyész-tesztelő foglalkoztak és pedig vonatkoznak: Suffolk (75,48 db) juhra, Ken (93,31 db) juhra, Southdown (9134 db) juhra, Hampshire (26,400 db) juhra, Oxford Down (3555 db) juhra, Dorset Horn (10285 db), Shropshire (18492), és Linkon (17880 db) juhra. Ezen fajtak szaporasági képessége a következő volt: A Suffolk anyák közül 52'22% szűt ikreket, a Shropshire anyák közül 46'84%, a Dorset Horn anyák közül 37'55%, az Oxford Down anyák közül 32'9%, a Kent anyák közül 32'38%, a Lincoln anyák közül 29'09%, a Hampshireiek közül 24'09%. Ezen adatokból kitűnik tehát, hogy szaporaság szempontjából legértékesebb a Suffolk és Schorpsire fajta, legkevésbébbt erő pedig a Sandown, amely körülménye ezen régi fajta jó hírnevén nagy csorbát ejtett. — egy. —

ALLATEGÉSZSÉGÜGY.

Rovatvezető: Dr. Hutya Ferencz.

A száj- és körömájásról.

A száj- és körömájás esetén elől zárlatok és egyéb szigorú törvények intézkedések különösen Németországban érzékenyen súlják a kisebb gazdakat. Ezen intézkedések enyhítésére és módosítására már számos helyen mozgalom indult meg, mely az eddigi rendelkezésekkel szemben adatakonk minősítést és ezeknek megszüntetését követeli. A kérdést már a parlamentben is szóba hozták, elfogult tárgyalása félreértésekre és ezek súlyos következményeire szolgálhat alkalmat. Ennek elkerülése végett talán nem lesz felesleges ezen betegséggel kissé behatóbban foglalkozni.

A száj- és körömájás egy lazás megbetegedés, mely hasított köröm állatok szájában, lábujzában és tejmirigyben hólyagok képződésével jelentkezik. Ritkán lovaknál, husereké és emberekre is átragadhat. Kivételes esetekben az említett testrészeken kívüli a tápcsatorna egyéb részei, a léleköz szervek, a sziv, sőt a csontok is megbetegedhetnek. Más bakteriumok, melyek a hólyagok felptanítása után visszamaradnak azes felületen könnyen az állatok szájába juthatnak, a ragályanyagot tartalmazó nyál lenyelése, okozkák többnyire azon súlyos szövdményeket, melyek ezen különben jó indulatul lefolyással bíró betegséggel, roszindulatú jelleggel köleszőnek. *Emminger* és mások utaltak arra, hogy a roszindulatú esetek honcolásakor a szomszédos szervekben talált elváltozások világosan mutatják, hogy a betegség előlrol a szájból terjedt ki és telefel. Gyakran észlelték, hogy a száj- és körömájásból már-már gyógyuló betegek hirtelen

rosszul lesznek és igen rövid időn belül elhivnakak,*) ezek honcolása alkalmával a sziv-kifáradás jelei vehetők észre.

Ha a száj- és körömájás jódulatul lefolyást vesz, akkor az állatok betegeszek 3-6 nap alatt elhivőknek, mire az állatok ismét jól, jó étvágyúvá esznek. A betegség egész lefolyása többnyire 12-14 napot vesz igénybe. A legtöbb beteg gyógyul, csupán a fiatalabb állatok vagy az egybékéit is betegek közül hull el egynehány. Nem is annyira az elhullása következtében kerül vesztészt, mint inkább azon anyagi vesztészt, melyeket az állattartó gazdáközönsg a megbetegedett állatok munkaképlessége, súlyvesztése és csökött teletőzása, továbbá az állatfoglalom nagymérvő korlátozása következtében elszenved, szájkák meg a száj- és körömájás nagy nemzetgazdasági jelentőségű (*Hutya*). Milliókra becsültek azon kárt, melyek egyes járványok évente okoznak.

A száj- és körömájás ragályozó természetű már régóta ismerk. Számos kísérlettel kétégyvenhatlan biztonságát kimutatták, hogy a bántalom kizárólag ragályozás útján terjed, külső viszonyok (takarmány, szárazság stb.) maguktól nem hozzák létre. Maga a ragályanyag azonban, mely a hólyagok savójában, a nyálban, a tejben, esetleg a bélsárban foglaltatik, dacára az ero vonatkozó számos vizsgálatnak, mindeztig ismeretlen. A ragályozás többnyire úgy történik, hogy a beteg állatoktól érintkeznek ez egészségesek, orraikkal öszsérnek, nyaldosnak egymást stb.; de történhet a ragályozás közvetve, pl. többek között úgy, hogy a betegek szájból kikerülő fertőző nyál beszenyezi a takarmányt, jászal, almot, legelőt, utat, esetleg szűt, melylyal azután egészségesek érintkezhetnek. A fertőzés előnye kiszámíthatatlan, kezdve az újonnan lefogott béréstől a vásárolt jóvó keesig minden tárgy magán hordhatja és bürözhatja be a ragályanyagot, mely azután a hólyag vagy a száj legkisebb horzsolással is behatolva, a betegséget előidézheti. A beteg tehének teje is fertőzőképes, asztán, midőn a tejgőz is vannak kóros elváltozások azozban felloralmással a tej ismét ártalmatlanná tehető.

Egyzseri kiállása a betegséggel hosszabb-rövidebb ideig tartó immunitást kölcsönöz az állatoknak; azon szerzett immunitás időtartama vonatkozólag most förtérnek a megfigyélések.

Miótt a száj- és körömájásnak szemmel látható előváltozásai kifejlődésnek 2-5 napig tartó lapangási időszak elözi meg. Első észrevehető tünete a láz (40-41° C). Körhőmérséklet, az évrés és lélekezés szaporasággal, étvágytalansággal és tumpultással. Mihélyt azonban a hólyagok kifejlődnek, a lázas állapot megszűnik. Szarvasmarákon inkább a szájkájás szokott kifejlődni, mely juhon és sertészekon gyakrabban körömájásnak jelentkezik.

A szájkájás kezdetén az étvágy csökkenése öltik a felületet, ugyanis az érzékenyebb, kiprosított és forróbb tapintatu nyálkahártyán a szalas takarmány fájdalmat okoz, azért lassan, óvatosan rágnak, écsomagsnak, majd egészen abahagyják az evést.

A száj szögleteiből a nyál hosszú nyúlós fonalakban csurog ki, egyes betegek fokozódott szomszagosat is árulnak el. A megbetegedések 2-3-6 napig tartó kezdő-egész meggyógyulásig hólyagok fejlődnek, melyek kezdetben fehérek, később azonban tartalmuk megzavarodott, sárgás szürkék lesznek (a savókj genyenyé alakul át), majd felrepednek és ólónk piros, érzékeny, nedvező seblületeket hagynak maguk után.

*) 1899 éven Erdély és a különösen Csik, Maros-Torda és Udvarhely megyék területén igen roszindulatul lefolyással járó járványok, vagyis 11 erdélyi városban a megbetegedett szarvasmarák közül 3'9% (724 db) elhullott (az említett három városban pedig 94 volt az elhullási arszék).

*) 1 Scheffel — 50 liter.

guk után hátra. A seb többnyire 1—2 nap alatt hámmal bevonódik és begyógyul.

A körömfajás és már megszűrtől is szembejövő jele a szárazság, melynek oka a láb végének a párta, sarokvörös, körömbanásék fújdalmassága. Ezen helyeken a bőr melegebb, duzzadt, vörösebb, majd 1—2 nap múlva bőlyagok fejlődnek, melyek egymással össze is folynak; később megoprednek, kifolyt nedvük a tájából odajutott szennyvel harna varákú szárad be, melyek formájában után élénk piros, narancs, érzékeny sebek (fokélyek) láthatók. Ezek győgyulása hosszabb időt vesz igénybe, mint a szájból levő sebeké, a felhám lassabban képződik, de 1—2 hét múlva többnyire ezek is teljesen begyógyulnak.

A tőgy megbetegedése szarvasmarhának gyakori, itt is bőlyagok fejlődnek, melyek körül a bőr gyűrű alakban kipirosodott. A további lefolyás hasonló a fertőitakhoz, a bőlyagok felgyűltek, a képződést sel-rar alatt gyűjöl, az érzékenysége és duzzanat fokozatosan megszűnik. A tej mennyisége a betegség alatt megkevesesedik, csökkenése naponta átlag legfeljebb egy liter tesz ki és a csökkenés átlag nyolc napig tart. De ezeknél a betegségekben vértől összetettelében a vörösvértestek száma zavart, amennyiben több-kevesebb a fejtéshez hasonló, sárgá-fehér színű, savanyú vegyhatast és könnyen megzsilik.

Néha a péréjakokon és a hüvelyen, mások a szemben is fejlődnek bőlyagok. Előfordulnak szövődnyim gyánitit kedvelések a lábvégeken sőt általában a szervezet egészében. Ezen esetekben a lefolyás felfüggesztendő alakkal.

A rosszindulatú száj- és körömfajás, melyet nálunk az elmúlt évtized egyes erdélyi vármegyéinek szokatlanul súlyos alakban észleltek, a kezdődő győgyulás időszakában, a midőn már a sebek hámmal bevonódnak, sokszor jelentkezik. A betegek elvételén rosszul lehetnek és pár óra múlva elhalnak. Bontásukat alkalmával súlyos gomor-bőlygulás és a szivkifáradás elváltozásai találhatók.

A száj- és körömfajás gyógykezelésénél az összes szerzők a tisztítást, a nyálkahártya- és tisztaságot ajánlják. E mellett szájfajás esetén arra kell törekedni, hogy az evés okozta fájalmasság dacára is az állatok takarmány fogyaszanak, ezért az érdes takarmány helyett lágy lisztes vagy korpás ívost, esetleg friss fűvet lehet etetni. A betegek előtt állandóan tiszta friss víz legyen, hogy ebben forró szájakat letszűsük szerint öblögessek. Nem ezelészerű a vízbe ecetet, karbolsavat vagy más egyéb hasonló kellemetlen ízű és szaga szereket keverni, mivel ezekhez nem szivesen nyúl az állat, fájalmat is okoznak. Czelserőbb e helyett, ha a győgyulást siettetni akarjuk, édesékes ízű szárló, összehúzó és fertőtlenítő szerekekkel a sebeket átitatni. Különösen alkalmasak erre a glicerin készítmények, borsavas, timós glicerin (5%).

A körömfajás esetén mindenkéltől száraz tájairól kell gondoskodni; a gyógykezelés a sebes részeknek összehúzó fertőtlenítő szerekekkel való mosogatásában áll, használható itt a kezelt egyszerűítéses czeljából a glicerin készítmények. A beteg elvételéig rendszeresen kell fejni, utána borsav, cinkoxíd-, jód- vagy más glicerinrel bekenni.

R rosszindulatú járvány esetén elő állatok, melyeken a hirtelen súlyosbodás tünetei jelentkeznek, mielőbb levágandók. A Zuhl és mások által ajánlott antiferin, antipor, kámfor-aether befecskendések ritkán vezetnek a kívánt eredményre.

A száj- és körömfajás ellen ugyanabban a szükségéghő való oltás mellett, melynek czelja, hogy valamely állományban már kitűntő járvány lefolyása megörvídítessék az állat, hogy egyjegy az összes iránta fogékony állatokra oltjuk át, a védőoltás is tért hódít. A szükségéghő való oltás czelzerősége elképzelhető, ha tekin-

tetbe veszzük, hogy az ojtás után kifejlődő betegség rendszerint enyhébb és rövidebb tartamú, mint az, mely a természetes fertőzés után áll be. Az ojtás egy törökül, hogy a még egészséges állat szájára a beteg állat nyálát bedörzögessék. Az ojtányagot oly betegől kell venni, melyek szája-nyál még bőlyagok vannak. Az ojtás után a marhák kevés kivétellel mind a szájfajás tünetei között betegednek meg, kis részük később még körömfajás is kap.

A védőoltás czelja, olykor, midőn az illelt vidéken nagyobb arányban és talán rosszabb indulatú száj- és körömfajás uralkodik, beoitt állományt etől megóvják. A száj- és körömfajás elleni védőoltás kérdése jelenleg igen aktuális, különös a német szakemberek (Schitz, Lorenz, Hecker, és mások) fejtenek ki a védőanyag előállítására körül nagy tekerénységet. Ezt év előtt a wilmén néven forgalomba hozott ojtányagról csakhamar kitűnik, hogy nem felel meg a hozzáfűzött várakozásnak. Ujában Lorenz és Hecker készítenek immunizált állatok vörsvérsejt ojtányagot, azonban ez sincs még kellőképpen kipróbálva.

Nagy jelentőséggel bírnak a száj- és körömfajás megelőzését illetőleg a magyar törvény intézkedések. A bántalom többire enyhe lefolyású és a ragályának könnyű szétbuzórlása nagy mértékben elősegít terjedését. A kevésbé beteg állatokat kihajítják, kitűs számos másokat a fertőzés veszélyének Németországban

1894-ben 9,048 udvarban 192,611 állat, 1895-ben 16,975 " 61,646 "

1896-ben 68,874 " 1,548,437 "

betegedett meg száj- és körömfajásban Nálunk az 1899. évben 204 község 2501 udvarában összesen 21,870 állat (szarvasmarha, juh, sertés) szenvedett ezen betegségekben. A járványok Németországban való rohamos terjedése általában a legelőtisztaságot okozta a földes urak intézkedéseivel szembe, melyek sokszor szentit a mellett, hogy nem képesek a bántalom terjedésének gátat vetni, még nagyobb károkat okoznak, mint maga a járvány. Nem így nálunk, hol a betegség, hála az ellenében életelélettelit különös intézkedések, szoros zárák, forgalmi korlátozások stb. pontosabban megakadályozták a terjedését.

Zimmermann Agoston.

LEVELSZEKRÉNY.

Kérdés.

522 kérdés. Elvelet fölötti bükkönyny, amely fele részben rozsdából, fele részben pikkonynyból áll, a rozsmár november elejénél vörösrózsa szánt kapott és folyton romlott olyannyira, hogy már alig látni ezen előbb szép kövér rozsdából valamit. A bükköny még most is szép zöld színű mutat, de félek, hogy ennek is meg fog a rozsdát árthatni, tehát szándékomban bekövetkező fagyra, azaz bükkönyny hirtelmén meglegeltetnem. Ép ezen tünetek mutatkoznak egy 50 holdnyi kora buzavetésnél, ez is előbb szép kokros volt és ma rozsdás vöröses — erre is — a rozsdát tovább terjedés megakadályozása végett már a jövő télen 1000 juhról szándékozom ráhajtatni, akkor is ha nagy nem köveketek be.

Tisztelettel kérdem, tehát nem lehet-e ezen rozsdás vetések legelőtése. Télirozsa vagy veszzelési főkép vöröses anyabükkönynek, továbbá nem ár-e az őszi bükkönynek a megelőgetés?

Ép úgy nem okozok-e kárt, ha kövér, de nagyon vadrepzések biberhete vetésemet is letelem juhállományommal, akkor ha, annak földje jól megfagy?

Reám nézve két óból is nagy fontos-sággal bírnak ezen dolgok — annál inkább, mert vetéseimet is meg akarom menteni az elrohadtól és rozsdától, hirtelmén akármennyi tönkre; de viszont kevés takarmány- és szalmakészletem mellett a legelőtész által nagyon segítve volna állapotom. E. P.

523. kérdés. Czelserőbb e hízott sertéseket bizonyos utján eladati Budapestre? Ha igen, úgy kegyességekkel szók bizonyosnyokat megvenni. B. Gy.

524. kérdés. 3/4 éves csikók a csánkán vagy 5—6 hó óta képrázdítják a pók el-található-e és ha igen mily módon? S. A.

525. kérdés. Érdemes és czelserőbb e régisémi mint csiraképességet vezetett beltánczimogot megdarátatva hibözörök takarmányozásra fordítani, vagy miféle más állattal lehetne azt mint takarmányt legelőszériben értékesíteni? Z. A.

526. kérdés. A boróka (Juniperus) nálam vadon terem, de magról sehoggy sem tudom szaporítani, mindenféllel elpróbáltam vele, de egyetlen magja sem kelt ki két év alatt.

Mikép kezeljem, hogy megja csirázson és kikeljen? Cs. L. L.

Felelet.

Vetések legelőtése öszkor. (Felelet az 522. sz. kérdésre.) A rozsdát nem árthat; többé a vetéseknek, mert a hideg idő beálltával megszűnik a rozsdát valóban fejlődése; így tehát a vetések mostani legelőtése által nemis segíthetünk már a bajon, miután az a rozsdát, mely a vetéseket most lepi, a télen úgy tönkre fog monni. Ami pedig őszi bükkönyny illeti, azt né féltés a gabonaszórából, mely utóbb nem lépne a bükkönyny átmenetileg a őszi bükkönynyek sajátságos rozsdájára van, mely nem azonos e gabonaszórával. Így tehát a kérdéses vetések legelőtését csak abban az esetben ajánlhatjuk, ha azok télen buja fejlődésük miatt kárt szenvedhetnének, de ebben az esetben sem ajánljuk a vetéseket bírkák által végigjárásnak, mert a bírkák a rozsdát tovább terjedését s e miatt sokat károsítják bükköny, hogy a marha inkább csak fölleltesen legeli le a vetést s ezért nem is tesz benne nagyobb kárt. A vetések legelőtését természetesen csak futólágon kell eszközölni, továbbá az csak száraz és lehetőleg csak langys időben történjen, mert a sáros vetés nagyon összeptörök az állatok, a fagyos pedig megáthat nekik; nevezetesen a vöröses állatok elvételhetnék tőle, de a vöröses állatoknak esetleg a rozsdát is megárthat, míg a növendék és megdőlő állatok (marhák és juhok) ugyszólván fogékonytalanok a rozsdát ártalmi iránt. Kísérleti után még nem puhatolták ki, hogy a vetések öszkori legelőtése mely hatást okozhat a termésre, annyit azonban mégis tudunk, hogy a győgyulást szükségessé tartja az öszkori legelőtést akkor, ha a vetés nagyon buján fejlődött. Csélek.

Hízott sertések értékesítése. (Felelet az 523. sz. kérdésre.) Hízott sertéseket czelserőbb jelenleg Budapestre, a ferenézvárosi konzumváras eladás czeljából felküldeni, mivel így mindégyi sorozás, számlái gyártás czeljára most kevesetnek leginkább. A vásáron köveket jelentékennyeb bizonyínyi czegek működnek:

Magyar Élelmiszer Szállító r.-t. központi iroda Kereseti-u. 20. Hammer Antal, Huber József, Schusztor Géza, kik egyaránt megbizhatók.

Vizipók átlátóatlása. (Felelet az 524. sz. kérdésre.) Csikók eszánkjan jelenlevő tönkzalag vagy inhelyű tárgulatok, melyek közönségesen póknak vagy vizipóknak nevezetnek legtöbbször felszívódnak, ha a daganatot borító bőrre jól tapadó tapaszt helyezünk. Igen jól táper az u. n. szurok tapaszt, mely 200 gram feketé-

szurok, ugyanannyi fehérszurok, 150 gram vastag terpenin, 10 gram faolaj és 30 gram kőrishagorpar keverékből áll, a szurok és terpenin anyagok vasalásában tűzfűtött fölválasztatnak s folykony állapotban önszűkítetnek, miközben kézzel öntjük az olajat és a kőrishagorpart. A tapasz sűrűfolyó állapotban, ha tehát már nem forró falapát segítségével a daganatot borító bőrre kenjük és azután az a készletben tartott vágott kézzel érintjük és így a vágott kézzel a tapaszra ragad, miután a tapasz a bőrre kissé megkeményedett, arra egy másik folykonyon a tapaszot a bőrre és ebbe ismét vágott közzel ragasztunk. A köcz ugyanis megátalja a szuroktapaszt megpedregedést és emellegoza a tapasz, mint összefüggő-réteg 2-3 hétig a bőrön marad s arra gyakorló nyomással fogva a daganatot okozó izzadmány felszívódását elősegíti.

Ha a tapasz időnként mégis megpedregedne a ló lábán, akkor a ló tapaszot törőzhé 6-8 cm-nyi távolágra tévesz vasat tartunk, a tapasz ekkor fölljugg, összefolyik és a repedések eltűnnek. A csikó a tapasz fölhelyezése után a legelőre vagy kifutóba bocsátható és utokelőzet, valamint pihenést nem igényel. Ha a daganat a tapasz lehullása után nem szűnt föl a ló lábán, akkor a tapasz felhelyezését ajánljuk megismételni.

Dr. P. B.

Baltacizmagy takarmányozása. (Főlelet az 526. kérdésre.) Miután a baltacizma a hüvelyes növények közé tartozik, magja ép oly tápláló lehetne mint a borsó vagy bab, ha hüvely nem burkolná, mely ekkor a táptételek hiva, a mag táptéteket csökkenti. Irodalomban azonban bel sem találni annak a nyomát, hogy a baltacizm magját valaha elemezték volna s így nem is tudjuk megmondani, hogy a hüvely mennyire csökkenti a baltacizmagy táptéteket. Szíjgyűről sem találunk az irodalomban feljegyzést, hogy takarmányul használták volna, de tekintve, hogy a baltacizma kifogásoltan szalastakarmányú, a magját is teljesen ártalmatlannak tarthatjuk s így azt vehetjük, hogy habár hüvelye miatt nem is ér annyit, mint a többi hüvelyes magvak, de különben ép úgy e ugyanazon állatokkal etethető, mint azok, sőt a fűelő állatokkal talán nagyobb mennyiségben is eltehető, mert nyersen rostanb gadsz hüvelye hibetlőleg természet-szerűbbé teszi, mint aminek a többi hüvelyes magvak.

Véleményünk szerint tehát a csiraképtelenné vált baltacizmaggot bátran lehet növelni és hízóállatot, valamint főjőstebenekkel etetni, sőt valószínűen a ló is szivesen fogyasztja. Magától érthető, hogy ezt az őrtés magot csak áradára kell etetni, mert a sértetlenül lenyelt magvak emésztetlenül távolodnak el.

Cselek.

A borakmag csiráztatása. (Főlelet az 526. és 527. kérdésre.) A boraka (Juniperus communis) egyik a legnehezebben csirázott magvaknak, mely csak 2-3 év után csirázható ki. Mivel a talajt, így a tenyérnyel vastag rétegben eltereljük, azután az áron két végibe karakát dugva, földet az áron betemetjük és siralmon módjára fel is halmozhatjuk. Legjobb ezt kora tavasszal megcselekedni az akkor frissen szedett jól megérett s jól kifejlesztett borakmagból s azután egy év múlva kiszedni s tisztán elvetni. Lehet a magot keresztül lyukgattatni faldákkal is helyezni s úgy tenneti a gódrőbe.

Asunk egy 20-25 cm. széles és 40-50 cm. mély árkot, hol a nedvesség állandó s a szárazság annyira le nem hat s a homok közé került borakmagot, mely a tenyérnyel vastag rétegben eltereljük, azután az áron két végibe karakát dugva, földet az áron betemetjük és siralmon módjára fel is halmozhatjuk. Legjobb ezt kora tavasszal megcselekedni az akkor frissen szedett jól megérett s jól kifejlesztett borakmagból s azután egy év múlva kiszedni s tisztán elvetni. Lehet a magot keresztül lyukgattatni faldákkal is helyezni s úgy tenneti a gódrőbe.

Az elvetsé elől legjobb még a nyegyéris csirázdatási próbának is alávetni, mely az ilyen nehezen csirázó magvakra néve alkalmasnak s cselező vezetőkön bizonyult, mely a csiráz-

zást gyorsítja. Áll pedig ez abból, hogy üvegedénybe helyeztünk magot mintegy 12 óráig oly verőfénynek kitett vízbe áztatjuk, melybe néhány csepp sósavat, esetleg chlorment, kálium vagy nátriumot elegyítettünk vagy áztatjukuk 24 óra keresztül meztelenben is.

Füldes János.

IRODALOM.

„Kerti növények szántóföldi termesztése.” (Külföldi nyomat a „Mezőgazd. Szemle”-ből.) Irta Grabner Emil. Ára 1 korona. Megrendelhető: a „Mezőgazd. Szemle” kiadóhivatalában Magyar-Ovár.

Nem tudnám így hamarjában megmondani, hol ragadta meg figyelmemet az a szomorú adat, hogy az Osztrák-Magyar monarchiában közel 20,000 holdár fölgyalt külterjes földérmesztéssel, az azonban biztosan állíthatom, mert nem egynek saját kijelentéséből tudom, hogy mindegyik „hásvisseli évenként a magok 150 koronáját aranyban. Pedig hát ezek az emberek magukra is csak költenek valamit. Igaz, nagyra keveset. Amde fizetnek halatlan nagy bért földjük után. A székesfeváros környékén 130-160 K. holdanként. Ezenkívül tömérék trégyát vásárolnak össze, ami szinte csak pénzbe kerül és mégis boldognak! Legálább soha sem hallottam, hogy valamelyik közülök tönkre ment volna.

Ha a fent említett lélekszámot tulzottnak tekintve, csak egyenyedőrszére szállítjuk is le — ami már épen nem mondható valószínűsítő — akkor is azt látjuk; hogy ezen az egyetlen éven az ut: évenként 6 millió korona vándorol tőlünk idegenbe, hogy soha többé vissza ne térüljön. Hát ez kérem nagyon szomorú adat, amely előtt szinte megdöbbenve állunk meg a földműves kisgazdánál, mely viszonyait ismerjük és ezek elhárítása felett emékedünk.

Ilyen körülmények között nagyon természetesen fogjuk találni, hogy minden oly irányú mozgalmat, szakközteményt vagy könyvet, mely ezt a kérdést tárgyalja, öszinte fönyomással fogadják; mert azt a nézetet tulajdonképpen, hogy mentől gyakraabban és mentől betetőbban foglalkoznak a földérmesztés kérdéssel, annál hamarabb reldelhetjük, hogy mostani siralmas állapotaink, amelyek e téren lépten-nyomon tapaszatlunk, megfogunk változni.

Földművelési kormányunk jelenlegi feje is élelően érdeklődik a kérdés iránt, amit az is tanúsít, hogy a néplatinók számára írt „Veszprémi” és a kisbirtokosok részére kiadott „Kincsek”-ben megfelelő helyet juttattak a földérmesztésnek, amelyért öszinte elismerés illeti Darányi Ignác földművelési miniszterünket és e munkák öszállítottját: Tormay Péla miniszteri tanácsost. Melyek látszó a fentebb hivatkozott könyvre. Helyesen igen talán először írt Cserháti Sándor, a „Mezőgazd. Szemle” egyik érdemes szerkesztője, dicserőleg kell azt az érdeklődők figyelmébe ajánlanom. Meglátszik, hogy Grabner szerzetelt és alapos készséggel fogott e cikksorozat megírásához; mert a felőlő anyagok bőségessé, könnyen érthető és ami fő: meggyőző alakban dolgozta fel.

Rövid tájékoztató bevezetés után tárgyalja a dinnye, az ugorka, a tök, a káposzta, a hagyma, a paprika, a torma termesztését, a hüvelyesek fejezetében a borsót, a paszulyt és lencsét, a „zöldségfélék” fejezete alatt a murokrépat, petrezselymet és pasztinákot, végül pedig az asztali burgonya és asztali tengeri termesztését fejezi be könyvét.

Grabner munkájának előnyeit és értékét nagyban emeli az, hogy jelentősebb zöldségnek írt megbizható adatokat szolgáltat a termesztési és tisztá hasznosításokra néve. Irta magyarosan, nem tejengős, tisztán arra

szorítkozik, amit a gazdának egyes növények termesztéséről tudnia kell és ez is csak gyarapítja szerző érdemét. De hát természetesen, hogy nincsen emberi munka, amelynél kifogásolt ne lehetne lenni. Így van ez az előttem fekvő 55 oldalra terjedő munkánk is, amelynek fő részét a tartalomjegyzék. Tudom, hogy ez különnyomatnál nem okvetlenül szükséges, de mindenesetre jó, ha megvan, mert megkönnyíti a tájékozást. Szerettem volna, ha röviden tárgyalt volna a zeller, mert ezt pl. Székesfehérvár környékén szántóföldeken is termesztik. Szintnyugta a zeller, mint a cékla, amelyből így kivitelnek van és amelyet szinte szántóföldön természet sok dumancit kisgazda. Ép úgy hasznosnak látom, ha a spargárd, karórépáról és még hasonlókról szerző megemlékeztet volna. Ez azonban egy újabb cikksorozatban még mindegy pótolható és azután e könyv II. kiadásában a tartalomjegyzék egytől egytől feltehető lesz.

Mindkezelő látható, hogy Grabner munkája ellen lényeges kifogás nem tehető, mint is melegen ajánljuk azt gazdákzanoságunk szives figyelmébe azzal, hogy tegyék lehetővé, miképp a II-ik kiadás mentől előbb kövesse az előt.

Sikabonyi.

Állami támogatással létesített népies mintagazdaságok.

— Irta: Károly Rész. —

II.

A kitűzött cél érdekében a Mintagazdaság tulajdonosára természetesen kötelezettségek is hárulnak, nevezetesen a birtokos kötelezi magát arra, hogy: 1. a már előzőleg tulajdonában volt, mint különösen a gépek nagy részét állították, a már a földművelésigazgatás által hozzá fordított beszerzési, a kapott venyagot vagy egyéb anyagot gazdaságában elveti, illetőleg a kijelölt cézra felhasználja; 2. gazdaságában előállított takarmányt és szalmát állatai takarmányozására és almóására, a gondosan öszgyűjtött és megfelelően kezelt öszes trágyát földjél trégyázására felhasználja; 3. a használatra nyert nagybőve gépeket (tanácsos géptépp) saját munkájának befejezése után gazdasátsai kérelmére saját előlétezőségnek fenmaradása mellett megfelelő mérsékelt díj ellenében nekik használatra átengedi, a befolyt használati díjakat első sorban az eszközök javítására, a felesleget pedig a felgyülemlt megbizottnak utasítandó részben a gazdaságban szükségessé 4. mutatkozó beszerzésre fordítandó tartozik; 5. a megállapított vetésfórtól szigorúan betartja és megfelelő nagyságú területet évenként be-trégyáz; 6. gazdasátsainak a gazdaság minden részére és menetere vonatköz bármint köre- dőreire fölviállítással szolgál; 6. a mintagazdaság felgyülemlt megbizottnak a gazdaság szakaszi vezetése vonatkozó tanácsai figyelembe veszi és utabizgatásait követi, a menyében pedig előre nem látható okok miatt a vetésfórt módosítja, valamely állat vagy eszköz kicserélése mutatkozik szükségessé, tartozik a tulajdonos ezt a felgyülemlt bejelenteni és annak előzetes engedélyét, illetőleg intézkedését kikérni.

Abban az esetben, ha a birtokos az elősorolt kötelezettségek bármelyikének elgejt nem tenne, a m. kir. földművelésügyi miniszternek jogában áll a további segélyezés beszüntetése mellett a részére kiszolgáltatott állatokat, gépeket stb. töké minden kárpótás nélkül visszavétni, a mennyiben pedig azok vissza nem vehetők, a megfelelő értéket rajta behajtani.

A mintagazdaságok létesítésének módzát.

A mintagazdaságok létesítése rendszerint az illető vármegyék területére illetékes gazdaság egyesületek közreműködésével történik és csak ritkább esetben támaszkodik az eljárás

toábbi boldogulása és sikere a tulajdonos egyéniségtől és bízalmától, valamint a mintagazdaság irányításával és felügyeletével megbízott érdeklődéstől függ.

Tartozom itt annak felelősségre, hogy a mintagazdaságok felügyelői nem csekély fáradsággal jár ingyenes tisztüket a legnagyobb odaadással viselik és a mintagazdaságok tulajdonosával való szíri érintkezések nemcsak a mintagazdaságra, hanem az iránta érdeklődő többi gazdákra is termékenyítőleg hat.

Az 1897. évtől 1900. év végéig terjedő idő alatt 51 vármegyében létesített 68 népies mintagazdaság helye a következő (a helység nevét követő évszám a létesítés idejét mutatja, a csallaggyal jelölték telepítési községeket).

Ábrah-Torna Felső Cseceze (1900), Arad Guraboch (1899), Pécska (1898), Alad-Fehér Vajasad (1900), Baranya Nagy-Hársány (1899), Bars Kis-Szece (1898), Oszlány (1900), Bács-Bodrog Gombos* (1900), Békés Csaba, Gerendás (1899) Beroc Marok (1898), Bihar Komádi (1900), Borzod Sajó-Ecske (1898), Brassó Földvár (1900), Hosszútálya (1900) Adm Református-Kováczbaza (1899), Csík Cs.-Sat-Imre (1899), Csongrád Fabán-Sebestény (1899), Szeged Szatmaly (1900), Fegyér Soponya (1899), Gömör Putnok (1898), Győr Csanok (1900), Háromszék Léczalva (1897), Heves Mező-Tarján (1899), Törpes (1899) Hunyad Déva* (1900), Torda (1898), Jász-N.-K.-Szlákyok (1899), Kassa-Földvár Nagy-Megyer (1897), Kisk-Küküllő Székelybaza (1897), Kolozs Nagy-Sármás* (1898), Krassó-Sztörény-Bodfalva* (1899), Igazfalva (1898), Szalagna (1899), Liptó Felső-Ráztok (1900), Máramaros Tecse (1897), Maros-Törzsa Mezőapát (1898), Mogyos Halaski (1898), Nógrád Vadkert (1899), Nyáry-Küküllő Hétfaluja (1899), Nyitra Király (1899), Pest-Felső-Szl.-K.-Kön Csepléd (1899), Tök (1900), Somogy Csákyán (1900), Kadakut (1899), Márkoz (1900), Sopron Porlándó (1899), Sill (1899), Szabolcs-Nyíregyháza (1899), Szatmár-S.-M.-Berecs (1899), Szécheny Kis-Csir (1898), Szepes Szepesváry (1899), Székely Nagyfalva (1897), Székely-Doboka Felső (1897), Temes-Békéscsaba (1899), Vadásztelek* (1900), Végvár (1898), Tolna Sár-Szt-Lőrinc (1897), Torda-Aranyos Harasztos (1898), Torontál láncsa (1897), Felső-Muzslya* (1898), Ó-Sat-Iván* (1900), T.-Erzsébetfal* (1900), Sándoregyháza (1900), Vasvárm. Vámos (1898), Turóc Irávkfalva (1899), Vesz. Zalaunya (1900), Udvarhely Újszékely (1899), Zala Szántó (1899), Zoltom Bzenóháza (1897).

Ezek szerint létesült 1897-ben 9, az 1898. évben 16, az 1899. évben 25, az 1900. évben 18 mintagazdaság. Az első éven létesített mintagazdaságok csekély számanak oka onnan ered, hogy az előmunkálók csak a nyár elején vetették kezdetüket és hosszabb időt vertek igénybe.

Azok a megyék, a melyekben eddigösszerint mintagazdaság még nem létezik: Arva, Beszterce-Nászód, Esztergom, Fogarasz, Hajdu, Hont, Pászony, Sáros, Trencsén, Ugocsa, Ung, Zemplén, vagyis összesen 12 vármegyében. É s vármegyék illetek gazdasági egyesülete, vagy hatóságai szintén kaptak már felhívást mintagazdaság létesítésre iránt, de ezidég váry

nem járvaltak, vagy nem alkalmas birtokok hoztak kérésrel.

A létező népies mintagazdaságoknak e lapok következő számaiban tervehet ismertetéséről nem tarthatom be a vármegyék kezdőbetűinek vagy a létesítés idejének sorrendjét, hanem ezekre való tekintet nélkül azt a mintagazdaságot fog ismertetni, amelyre vonatkozó szükséges adatok rendelkezésemre állának.

VEGYESEK.

Mai számunk tartalma:

Az OMGÉ közleménye.....	Oldal
Statisztika és terményárak.....	1899
Állami támogatással létesített népies mintagazdaságok.....	1904
Növénytermesztés.....	1908
A sűrű és ritka gabonavetés jelentősége.....	1905
Állategyesület.....	1905
Érdekes apróságok az állattenyésztés körül.....	1905
Állategyesületgyűj.	1906
A szőlő és körömfajáról.....	1906
Levelezések.....	1907
Terjedelm.....	1908
Kerti vetemények szántóföldi termelése.....	1908
Vegyesek.....	1910
Kereskedelem, térsze.....	1912

A magyar kir. földtanintézet múzeuma a közönségnek *délfaluasi nyitva* áll minden vasnap és csütörtökön, délelőtt 10-1 óráig.

Más napokon, hétfő és péntek kivételével, délelőtt 10-1 óráig, egy korona személyenkénti belépő díj feltétele alatt tekinthető meg.

A m. kir. országgyűlési múzeum nyitmenyére a VII. ker. Kerespet-ut. 72. szám alatt kétféle megtekinthető a hétfői és az ünnepkezt követő napon kivételével: délután 2 óráig, a Károly-tervezés napjának k. d. e. s. órától d. n. 1 óráig. Hétfő és az ünnepkezt követő napokon a múzeum zárva van.

A múzeum látogatása ingyenes. A legközelebbi villamos-kocsit megállóhely a Kerespet-utón: a városból VIII. ker. Alá-érőmező-utca felé, a városba menet VIII. ker. a Kányómező-utca sarkán van.

Az OMGÉ. t. tarjalhoz! Az OMGÉ. elnöke, gróf Dessewffy Aurél Ur Ó Excelenciája távol lévén, a tagsági oklevelek aláírása csak 1901. év január hó végén fog megtörténni s így az okcs csak február elején lesznek expedálhatók.

A gazdasági munkás- és családsegély-pénztár. A földművelésügyi miniszter a gazdasági munkás- és családsegélypénztárról szóló 1900. évi XVI. t. czikk 27. §-ában biztosított jogánál fogva az 'Országos gazdasági munkás- és családsegélypénztár'-hoz dr. Bartókly József miniszteri osztályvezetőt nevezte be. Ötvennel törvöljőből ennek a kinevezésnek a tárgyát. Bartóklyval olyan férfi juttott ennek a legújabb munkás intézménynek az élére, akinek a munkásügyekben kifejtett tevékenységével máris közeliismerést sikerült kivívnia.

A Magyar Gazdaszövetség közgyűlése. A Magyar Gazdaszövetség e hó 17-én tartotta rendező évi közgyűlését a 'Közlelek' nagyter-

mében gróf Károlyi Sándor emlékeleté alatt. Jelen voltak többek közt grf Zelenkai Róbert, gróf Montdorff Géza, Jednko Zoltán, Borost István, Mérey Lajos, Selassy Zoltán, Forster Géza, Ocskay Rudolf, Meskó Pál, Mezey Gábor, Bartakovecsy Apácd, Donaházi Sándor, Salsberger József, Engel Henrik, Versey Loránd, Lóheres Andor, Brassó Károly, Rubinék Gyula tagok, Bernáth Béla, Szécsényi János, Rozsa Henrik, Jaszenszky Pál, Bató Ferenc stb. Gróf Károlyi Sándor előlk mindenekelőtt vázolta azokat a feladatokat, melyet a Gazdaszövetség maga elé tűzött s arra a következőkre jut, hogy a mostani állapotok szánalására csak energikus fellépéssel lehet eljutni. Ma időnkön szükségesnek tartom a munkánkra, mert a politikai helyzet valóságos misztérium, attól függ, mitől függ, kibontakozás attól függ, tudunk-e szervezkedni, mert csakis egy gazdaságilag erős, aktívaklag magas színvonalon álló nemzet állja meg a helyét. Feladat tehát, kifejleszteni az összterületi gazdaság érzelését és szervezkedni. A Gazdaszövetség működésének első lépése az irány, a jövőben is kell, hogy ez legyen a cél. Tömörítő és foglalkozni kell mindazon birtokos szándékkal, ami a kivárdorlást, a földbirtokosokat és az iparnak károsodását idézik elő. Ilyenek első sorban az uzsona, tisztaszételek verseny. Magyarországi jövője attól függ, hogy a gazdaságunk mennyi tud vagy nem tud szervezkedni. Az elsők szarait valóságos éjjenze követte, melynek csallaputván Bernáth István a szövetség ügyvivője terjesztette elő évi jelentését. A szövetség a lefolyt éven aközött idöttöt a gazdákörök alakítása ügyében. Kiemelkedőbb pontjai voltak a szövetség működésének az adóreform kérdése, melyről Zelenkai Róbert gróf szarait valóságos foglalkozott; az idegen kék térfoglalása, mit Jitsey Lajos világotott meg; az erdélyi viszonyok szánalására Páris Frigyes és Janosó Benedek dolgozata alapján idöttöt aközója. Ismereti azután a szövetség által inténdő parasztonagrfák ügyét, majd a kassai agrárgyűlési aközója volt. Az aközója a Kuztat Balogh Elemér ismertetése a 'Hangya' fogyasztási szövetkezet szép sikerű tevékenységét.

A beszámoló után a közgyűlés Jednko Ocskay indítványára eghyalgand újabb megválasztásra egy a tisztikart, mint a kisorlat vélszámolyi tagokat. Ezután az előadások kezdődtek. Bernáth Béla részletesen ismerteteti az olasz borhehozat ügyét és a következő határozati javaslatot nyújtja be, amelyet a közgyűlés elfogadott: 1. Fel a Szövetség az összkormányhoz és a képviselőházhoz, hogy a kereskedelmi szerződéseket megkötelessen az általános vámtarifa 20 arany frosos vámsá, mint általános szemben fontartassék s vámkötényitésekk határoforalom címén se engedélytessenek. 2. Ugyanígy vámt terheje a mustot, a csefré: asztali és borközítésre alkalmas szőlőt. 3. Kivánatosnak tartja, hogy borvíveitől-línkek Ororoszársz részéről az új kereskedelmi szerződésben vámdékvényezési biztosítassék.

Mauthner Odön BUDAPESTEN, VII. Rottenbiller-u. 33. VI. Andrássy-út 23. sz.

mintaké beküldése és az ár kölése mellett a legmagasabb napi aron minden gazdasági magot, és pedig:

luczernát,	nyulzacukmát,	lenmagot,	csaparforgót,
lőheremagot,	baltaczimát,	fehér kölest,	nsabehurt stb.
fehérherét,	takarmanv repamag	vörös kölest,	továbbá
biborherét,	tavaszi biikkönt,	kendermagot,	aközmagot,
	mustármagot,	gomborkát,	gleditschia magot.

Ezután *Jeszenszky* Pál OMGE. titkár ismerteté az állattörvény és husártervezés terén régebben, de különösen újabb időben felmerült miszerint, melynek alapján kimondotta a közgyűlés, hogy

1. a magyar hizott szarvasmarha értékesítésének biztosítása érdekében szükségesnek tartja, hogy Pósonyban a kereskedőgyűlés által már régebb sürgetett kivélti szarvasmarha-piacz melőttél életbe léptetessék,

2. elfogadja és a maga részéről is szüksegesnek tartja:

a) a „Gazdasági Egyesületek Országos Szövetsége” által javasolt sersükiviveli végtelepek létesítését;

b) a szorb állatállathoz megszűntetését;

c) a külföldi hús és husgyártmányok és állati termékek behozatalának megállítását;

d) az állatállatállítás megfelelő reformlását és olcsóbb tételét;

e) a hulladékok megkönnyítését a ennek érdekében az agrár-kereskedelmi; és

f) a husforgasztási adat előírését.

A legutolsó programpon *Zselenszky* Róbert gróf előadása volt a *gabonaszendvél*. Utal arra, hogy 1893 óta kivétel nélkül kisebb buzában, illetve és más mezőgazdasági terményekben, mint behozataluk. Ebből ez következik, hogy a vámokat emelni kell, a vámnemelés emelkednek a terményárak is. Ha a kért szerény agrárvámokat megvalósítanak, a buza ára befelé fél rítal, rozs ára harmaddal fétal, a tenegri ára pedig 2 fétal emelkednek, a mi Magyarország termőterébe 450 millió korona pluszt jelentene. A terményár emelkedése nem jelentené a fogyasztó megkárosítását, mert, a erre nézve több autenti us személy nyilatkozata ideéi, az elemi cikkek a magas gabonáknak dacára is megtarthatnak fellegeti árakat. Fejlesztésnek során a naglkozók az árak csökkentésére nyel és megkértegyia azt a kérdést, miért alacsonyak a buza-árak a lisztivitel emelkedése dacára is. A buzaár alacsonyáságot a malomnak a bevásárlásoktól való tartózkodása, továbbá a Piume felé irányított olcsó liszt fuvardíja kiterjesztése a vidéki malomokra okozta és pedig azért, mert azáltal a kivélti tervekbeneg decentralizáció indult. Apadt a buzaár, csökkent a buza ára, mert a vidéki malom szükségleteiket a vidéki piacokon szerzik be, ennek aralkulását pedig a budapesti tőzsdé irányítja. A vidéki piacok az áremelkedésre csak utólag hatnak, foltéve, hogy e hatást a fedezeten határozott-üzlettel folyó játék nem teszi illuzórássá. A gabonavámok emelése tárgyában határozati javaslatot terjeszt a közgyűlés.

Az állatorvosi törvény életbe léptése. A földmivelségi miniszter most becsőjtotta ki az állatorvosi közszolgálat államosításáról szóló 1900. XVII. t.-cz. végrehajtási rendeletét, mely-lyel azt jövő évi január hó 1-én életbe lépteti. Egy másik ezzel egyidejűleg kiadott rendeletében pedig megállapította, hogy a kir. állatorvosok száma, azok szakmai működési területét. A végrehajtási rendelet különös részletességgel így gyakorlatias szabályozza az állatorvosok-ka a hatósághoz való és összes egyéb szolgálati viszonyait, részletesen előírja teendőiket s amellet különös figyelemmel van a szolgálat és ügyment egyeztetésére s a felesleges számból teendőket lehetőséggel megoldására. Az állatorvosok beosztása szerint pedig az ország minden része egyformán el lesz látva állatorvossal. Az újonnan felállított kir. állatorvosok állások betöltése is folyamatban van, mi annál kevésbé fog nehézségek ütközni, mivel az állásokra főjórán az összes okleveles állatorvos pályázhat, tehát azok is, akikre nézve a törvény nem mondotta ki a pályázati kötelezettséget. Azt jelenti ez, hogy maguk az állatorvosok is jobban megtalálják az állami szolgálatban az egyéni boldogság és hivatali működés feltételeit.

Hibakijavítás. Lapunk f. é. 98-ik számában a „Rozsvetéseink bajai” című cikkibe néhány hiba csuszott be, mit a következőkben igazítunk ki:

Az 1865. oldal 1-90. oldaljában az alulról számított 15. sor végéhez a „*rotten*” szó után „*csirnének s em*” szók illeszkednek.

Ugyanezen oldal 3-ik oldaljában alulról számított 5-ik sorában „a *pórhagyma*” helyett „a *oprhagyma*” irandó.

Végül az 1866. oldal 2-ik oldaljában az alulról számított 11-ik sorban „a *alal*” helyett „a *alkalommal*” irandó.

Szűkebb értelemben a déli vasúti pályakezdeménye és a déli vasúti pályát ny helyi díjazásba. A magyar koronara területen fekvő déli vasúti állomások egymás közötti forgalmában, kocsiakrományokban szállásra kerülő 2—5 méternél hosszabb *felőnkörúldemények* után a szokásos igazolási eljárás mellett a IX. kivételes díjazásbaj díjazást a 2.5 méternél rövidebb úrúldemények után ezen IX kivételes díjazásbaj 20%-al rövidített díjtételle nyerneak alkalmazást rovatolás után az 1901 évi december végéig. Alkalmasszerinek véjük ezzel egyidejűleg föllelmenit azon körülményt, hogy a cs. kir. szab. déli vasúti társaság 1901 évi január 1-én új helyi *árvízdíjazás* bevezetését megkezdi, ugyan a régebbi, de általános, hogy több árucikre eddigelő fennállott viteldíjkezdeményt megszüntet. Így *előfak* után ezentul 5 és 10 ezer kg. feladás esetén a „mindennemű áruk” drága tarírfaja fog alkalmazatni; *új árus forgalmak* daraburókat feladás a terjedelmes osztályba soroztaták; palaeokötés feladás keretében az áruk 50% díjazású a II. osztály díjtételéi fognak alapul vétetni.

Kovaföld értékesítése. Magyarországon egy a Dunakört, mint Körözécbánya vidékén kiterjedt kovaföldtelepek vannak, melyeket azonban eddig nem aknazhatunk ki eléggé, mert nem akad rá ny-nyiban vevő. Kovaföldtelepek túljelonságot jórészen azért nem használnak, mert azok nem igen értékes élelelepek. Egy föllelmet eset alkalmából kérdést intéztünk így szakférfihoz, a ki a kovaföld értékesítéséről a következőket írja nekünk: „Kovaföldet porhanyos, tüzmentes kövekhez használnak, szűrőanyagnak, kőszűrőkövekhez, folyadékok felszívásához, bizonyos anyagok (pl. nyersbörök) kiváratásához, épületek felszárításához, a házigomba ellen; rendkívül felszívóképességgel fogva arra szolgál, hogy a nitrogénlerint szilárd formába alakítsuk; tüzellenel felszívja a cseppfolyós tüzeinyagot. Szénkéngel telítve a filoxera ellen használják, továbbá járművek, áruk, állatok fertőtlenítéséhez. A kovaföld felszívja a koncentrált kén-sav egy erős maró hatású oldatát, így az ezeket vevőnek nélkül lehet szállítani. A kovaföldet bőségtelően is használják csöveztetésekhez, hengerekhez, kasznakozhoz, továbbá a peozsviaszgyártásban, szennesz zsidaroknál elválasztásra, pallók könyágának, csomagolóanyagának stb.” Ilyen körülmények közt kívánatos volna, ha kovaföldtelepek tulajdonosai vértényhatóságok elől tisztviselői, vagy szüksegeket a m. kir. Kereskedelmi Muzzeummal, mely segétféltre lehet eladású piacok kipuhatalása körül.

Az állatorvosi közszolgálat államosításáról szóló törvény életbe léptetése esalmából a földmivelségi miniszter több méltányos intézkedést tett. Felhatalomta ugyanis a törvényhatóságok elől tisztviselői, hogy az új szüksegekre beosztott m. kir. állatorvosok részére azok családi és egyéb körülményeire való tekintettel január 15-ig halasztást adjanak hivatali működésük megkezdésére. E kivételes és méltányos intézkedés mellett gondoskodott azonban a miniszter arról, hogy szolgálat, különösen a meharakodásoknál a szüksegek állatorvosi szolgálatát nem szenvedjen fennakadást a felhatalmazta a hatóságok, hogy az átmeneti idő alatt azt az állatorvos bizák meg e szaktekintődökkel, aki éppen rendelkezésükre áll. Így az

állatorgalmom nem fogja megérezni az állatorvosi szolgálati rendszer változást. Megengedte továbbá a földmivelségi miniszter azt is, hogy az újonnan kinevezett magyarországi állatorvosok egy év alatt szerzhessék be a egyenruhájukat s a törvényhatóságok intézeti rendelőiben kijelentve, hogy idők és költségtímélés szempontjából nem óhájja az újonnan kinevezett m. kir. állatorvosok szokásos személyes tisztelgését.

Helyreigazítás. A „Köztelek” december elsei 95. számban melyben a Gazdasági Egyesületek Országos Szövetsége-nek V. rendes nagygyűléséről szóló jegyzőkönyv közzétett, mint a Mosonvármegyei Gazdasági Egyesület képviselője lévén *Cserkóti* Sándor nevezett meg, E hibát készséggel helyreigazítjuk azzal, hogy nevezett tárggyesületnek annak előnöke *Vörös* Sándor kir. tancsós akadémiai igazgató képviseli.

„Utmutás a must és bor okszeri kezelése” című közönyvet 50 fillér beklítés ellenében portmentesen szállítja az OMGE. Utárvételre csak minthogy többé kereskedés és megnehezíti a kezelést, nem fogadtuk fel.

Hagyományfelünk az idei kiviléi termés dacára sem tud fellendülni, mert az egyiptomi hagyma már nagyon sok helyen, még Magyarországon is befészkelte magát. A külföld piacra az egyiptomi hagyma, mely a magyar hagyomány is olcsób, keresi fel és ez óka annak, hogy régi jó piacunk, különösen Németország, az egyiptomi hagymát előnyben részesíti a magyarországi produktummal szemben. Ausztria is igen sok egyiptomi hagymát vásárol, úgy, hogy Ausztriába is cökkenk ki-vitelünk. Egyedül Oroszországi felvételünk előnébb üzletet, a hova már az idén szeptember hó végéig 23,011 métermázs hagymát exportáltak. Németországban összes kiviléink 14,510. Ausztriába 40,148, Bosznába 2551 és egyebné 2552 métermázsára rugott; összesen tehát 80,511 métermázsá exportalt szemben a behozatal, mely tulajonyal egyiptomi hagymából állott, 29,170 métermázsára rugott.

NYILTTÉR.*

Válasz Újhelyi értekezletének, a „Köztelek”-ben megjelent „A nép takarmánytermesztésének előmozdítása” című cikkére.

Ugyeltem! Inre tanár ur, a „Köztelek”-ben szives volt megemlíteni, miszerint tudomása van arról, hogy mi néhány nagyvonalú gazdasági egyesületnek, azok megelégedésére szántum védotavakat.

Ez igaz s közönyű Újhelyinek, hogy maga is beismertse, bár nem mondott igazságot, mert kiterjedt vevőkörrel rendelkező, nagyüzemi vállalatok, mint a Kőszegi, pótlói, melyeket Újhelyi kegyes volt jókarulatuk feljeleníti.

Cikke anyagá hiányos, hogy mi saját tapasztalunk érdeklődésünkkel megismerjük, hogy a Kőszegi, pótlói, melyeket Újhelyi kegyes volt jókarulatuk feljeleníti.

A szállított magok lucernazagja az általa megjelölt próbaciszartásán 89%-a szürköt. Ezt Újhelyi egy udvarfalán levőben tudata velünk, fenyegetvén, hogy a „Köztelekben” közhírré fogja tenni.

Mi erre, igaz, nem a legvagyonságban hangon válaszoltuk, de bennünket erre az a tény indított, hogy Újhelyi már az első reklámú levélében a Közteleknek fogynakodott.

Mi a magyar-óvári magvizsgáló-állomás hivatalos ciszartásait az a bonifikációs felajánlatunk, ezt Újhelyi ellátgató és a számlakönyv is le vona.

A balcsanmagot januárban kibocsátású sirtérségek kénytelenek voltak így Magyar-Óvárhoz közal fékvő állomáson beszerzteni s teljesen jószámmal jétunk el, a midőn az elnök által sirtérségek felosztású közzététük, nem lévén idő a ciszartású eredmények bevárására, mely hosszabb időt vett volna igénybe.

A mag a pozsonyi alagút beomlása folytán, hetekig állott a vasuton ésaz egy által, míg végre a továbbiszartású megkezdésére.

Újhelyi a balcsanmagot vedvesnek és pénztelennek találta és ezt uszám a már említett udvarfalán hangon tudatta velünk.

* Az a rovart alatti közlésekről a szerkesztőség felelősségem nem vállal.

Mi kériük, hogy küldjön mintát belőle és ha tényleg penészes, az árut saját költségünkön visszavisszaküldjük a helyette rakatunkból más, kifogástalan jó árut küldünk.

De Ujhelyi még ezt sem vette meg, írván, akiknek mintá kell, itt fekszik az áru, vegyen magának; erre Szalay, csüggedt belátással könyörgő kértve, hogy a felhatalmazást meggyőződés, hogy az áru penészes, most már határozottan felajánlotta, hogy azonnal kieserüljön a piacra.

De ajánlatunk visszautasította, mert mint közölte velünk, nekünk visszatér bécsei öszezakötéséhez. Töltünk azonban bonifikációkat követel, melyek bátrak voltak nem teljesíteni.

És a tényleg. Ezután következett Ujhelyi feljegyzése; elemünk és mostani egyetemes cikk, melyben nemcsak erőtlenítünk a tárgyat, sőt még a közigazgatással sincs megelégedve.

Ujhelyi lehet jó tanár, de nem bír hivatássalgal arra, hogy Szalay cégtársának szakértője, ismerője, ügyessége és tapasztalatai felét kritikát, még pedig igazgatásban kritikát gyakorolhasson.

Végül kijelentjük, hogy ezen ügyet jelen nyilatkozatunkkal befogadjunk tekintjük és polemikába bocsátjukozni nem foguk.

Boross és Szalay.

A husértékesítés szervezése

Dr. Darányi Ignác földművelésügyi m. kir. miniszter megírásából. Ausztria, Németország és Dániában tett tanulmányútja alapján

IRTA

Jeszzenszky Pál

az O. M. G. E. titkára.

Ára: 2 korona.

Megrendelhető

az O. M. G. E. titkári hivatalában.

Megjelent az Országos Magyar Gazdasági Egyesület kiadásában Az Újleti Ürdalom Utóli berendezése a „Köztelek” szerkesztője által kitüntetett előnyben. Kötésben hat ábrával. Irta: Wiener Moszkó. Egy hazai belterjes uradalom útjait ágnak jóvelmezőségére és az egyes üzleti ágak viszonyára vonatkozó részletes adatok ismeretése. 164 oldalas csinos könyv ára portóménes megköldés: 66 krajczár. Megrendelések a kiadóhivatalba nézendők.

Most jelent meg

Rubinek Gyula és Szilassy Soltán

az O. M. G. E. titkári szerkesztésben

Köztelek Zsebnaptár 1901-re.

A „Köztelek Zsebnaptár” azon hetedik évfolyama régi köntösesben, javított és telmesen bővített tartalommal bír.

A „Köztelek Zsebnaptár” minden más zsebnaptárt teljesen nélkülözhetővé tesz.

A „Köztelek Zsebnaptár” ára az O. M. G. E. tagok és a „Köztelek” előfizető részére természetesen küldésel együtt

3 korona 50 fillér.

Megrendelhető

a „Köztelek” kiadóhivatalában Budapest, Üllői-út 25. (Köztelek).

KERESKEDELEM, TÖZSDE.

Budapesti gabonafőzsde.

(Guttman és Wahl budapesti terményvizionári cég jelentése.)

Budapest, 1900. december 15.

Az időjárás e hét folyamán is tulajdonban boros és kedves volt, mi mellett csapadék azonban jól fordult és a hőmérséklet nagyarába a fagyozott felület mosogott és csak a hét vége felé enyhült tovább. Az őszre csak alásá mindentmint kielégítő. A viharos kereszt viharok. A még a Dunán levő hajóközlekedés fokozott erővel hoztak fel. A kihűlés az időjárás a miénkhez volt hasonló. A múltföldi csapadék üledékmentes kevés volt jelentéhtel. A múltbeli még kellemes hangulat immár csendesebbre fordult és a vart job fagyásztási kereszt nem — sajnos — elmaradt. A fagyásztási viszonyok nehezebben alakultak, az irányzatgyorsult és a következő évszázlat is nyomastó hatást gyakorol. Amerikában realizációra csekély ingadozások voltak, melyek egyelőre kb. 10 c. visszaszárdt ártónak látsz. Látható készlet, hábr csak kisebb mérvben, de ismét emelkedett és a „Bradstreet” becslése szerint öszet 86.407.000 bushel lesznek ki. Angliában az ősz utáni gyűjtésben áruk mellett csapadék a tulajdonosok azonban készenesse kínálják készleteit. A francia piacokon a „Bons d'importation” javaslat által előfizetői multiból a szállítás irányát már csak az áruk azonban inkább változatlan tartották. A többi kontinentális piacokon tartósan nehezebben az előidat viszonyok és forgalom nyomott áruk mellett is elég képes kijelödni.

Nának a kereslet általában nagyon gyenge volt. Kevésbé voltak csak néhány filléres ócskában voltak elhelyezkedő, az többi cikkük azonban az.

Az üzleti forgalomról e héten a következőket jehelhetjük: Búza az egész hét folyamán elég bőven volt kinnvá, azonban csak gyenge érdeklődéssel találkozott. Az arbrükörök egy engedelmesség megadására voltak kényzszerűek, melyek, tekintettel arra, hogy a kereslet volt sürgető, csak mérsékelttel maradtak. A napi-forgalom ugyancsak korlátozott volt; a tulajdonosok ennek ellenében azonban nem is mutattak kényes hajlamot az olcsúságra. A csapadék ugyan tartósan volt gyenge, az ársökkenés egyelőre is azonban nem több 10-15 filléres Wagonáru, tekintettel a rossz utakra, csak gyenge mérvben értelek. Az összeforgalom 90.000 mm. a héthozatali össze 87.000 mm.

Bors e héten is csak gyengén volt forgalomban. A fagyásztás tartózkodó maradt és elcsalással előzéken is csak csekély beszerzési esélytelenség volt, mielőtt finom árúert azonban teljes multiból áruk voltak elérhetőek. Merkanál és gyenge áru jól részesül gyengében. Minőség szerint 11-1800-80-80-80-1370-14 K-jétek helyben és Budapesten átvette. Nyíri származékban nem volt forgalom. Debreczen partitársan néveléses 12.90 jegyztek.

Áru takarmány- és hántalási csellóra gyenge érdeklődés mellett csendes maradt és alig tartott árukor kelt el. Gyökönek tartózkodó és a hízalók is alig tanusultak védelkedni. Minőség szerint 11-1800 K-jegyztek helyben, Kőbányán 11-800 koronáig volt elérhető, jobb minőségű árúakban olcsóságon átve a forgalom nagy.

Zsoggyebb mérvben érkezett a kereslet azonban ugyancsak mérsékelt. Finom áru hiányzik és tekintettel a szikidősi zab-határú jegekre is, néhány filléres többet el. Közvetlenégy áru változatlan maradt. A forgalomban volt 4000 mm.-ért 10-90-90, finom árúert 11-90 K-jétek helyben átvette.

Tengeri csak gyenge érdeklődéssel találkozott, jó a kínálat napoként garanzsók. A hangulat így volt és az áruk különbözően tisztázódott árúert 5 filléres csökkenetek Bácskai és hántál állományokról úgy prompt, mint decembere szállitásra 8:00-9:00, Janusár 9:15-20 K-jétek budapesti partitárs. Kőbányán jobb volt az érdeklődés, tekintettel arra, hogy eladatlanságban a hozatok korlátozhatók. Kőbányán levő árúert 9:50 K-jétek.

Ügyvagnak a Kápostarcszében volna kereslet, effektív áru azonban nincs kinnvá és csak névelésben jegyztek 31-—, Kápostarcsz 1901. augusztusa szintén üteltesen és ugyancsak névelésben 25-50 K-jegyez. Lemnag hányzsi 31, bomborka 18-27 K-jegyez. Kendermag 18:50 K-jétek budapesti partitárs. A tengerparti piacokról e héten is ve érdeklődés, a kínálat azonban gyenge és így az áruk is emelkedtek. Gyenge minőségű áruk mellett ellenében változatlan maradt. Gyenge-főjelgátás: 18-20 K-jétek 19-—, fehér gömbölyű babet Moszkó, Baja, Zomborban 18-—, barnahabban nincs forgalom. Erélyli bab minőség és telészet szerint 12:20-14:10 koronáig keltő jegez. Kóles, hánt származék 10-—-10:40 koronáig román áru átmenetileg 9:00-80 K 3 óra jegez helyben.

Tengeri. Váróshere e héten is csak gyenge érdeklődéssel találkozott és inkább lanya irányzatú, minőség szerint 110-126 K-jegyztek helyben. Lucezban a hangulat inkább tartott és jobb minőségű

árúert 94 koronáig fizettek, míg gyengébb és alrendelt áru el van hangyavója és 72-80 K. között kelt el.

Napi jelentés a gabonafőztről. 1900. december 18

Készüzében ma jó kínálat és kellemesebb vételnek mellett szállitárból hangulat urakodott, főmómbb búzáért 10 filléres magasabb áruk voltak előterkök. A mai összeforgalom 35.000 mm. volt.

(Az áruk 100 kg.-ként koronáértékes értendők.)

Eladatot: Búza:

Tiszavízidő:	100 mm. 70 ^a kg. K. 15:90	3 hábr
	600 " 78 ^a " " 15:70	" "
	800 " 78 ^a " " 15:70	" "
	400 " 78 ^a " " 15:70	" "
	1000 " 70 ^a " " 15:70	" "
	400 " 79 " " 15:60	" "
	100 " 78 ^a " " 14:90	" "
	1000 mm. 70 kg. K. 15:90	" "
	100 " 70 " " 15:30	" "
	10 " 78 ^a " " 15:70	" "
	2000 " 78 ^a " " 15:50	" "
	200 " 78 ^a " " 15:—	" "
	200 mm. 78 ^a kg. K. 15:20	3 hábr.
	200 " 78 ^a " " 14:90	" "
	200 " 78 " " 15:40	" "
	150 " 78 " " 15:90	" "
	300 " 78 " " 15:30	" "
	200 " 78 " " 15:30	" "
	100 " 78 " " 15:20	" "
	100 " 78 " " 15:15	" "
	300 " 78 " " 15:10	" "
	300 " 77 ^a " " 15:10	" "
	200 " 77 ^a " " 15:40	" "
	200 " 77 ^a " " 14:85	" "
	100 " 77 ^a " " 14:70	" "
	300 " 77 ^a " " 15:15	" "
	200 " 77 ^a " " 15:15	" "
	100 " 76 ^a " " 14:00	" "
	100 " 76 ^a " " 14:00	" "
	200 " 76 ^a " " 14:80	" "
	200 " 76 ^a " " 14:80	" "

Pestvidéki:	300 " 79 " " 15:25	" "
	108 " 77 " " 15:15	" "
	508 " 77 " " 14:90	" "
	250 " 77 ^a kg. K. 15:50	" "
	200 " 77 " " 14:85	" "
	100 " 76 ^a " " 14:60	" "
	200 " 76 ^a " " 14:60	" "
	200 " 76 ^a " " 14:70	" "
	200 " 76 ^a " " 14:80	" "
	100 " 76 " " 14:10	" "

Rákértdőli:	1500 " 76 " " 14:—	" "
	1000 " 75 " " 14:—	" "
	1500 " 79 " " 15:45	" "

Bácskai:	150 mm. 75 " K. 14:10	3 hábr
Átal:	2740 " 76 " " 15:—	" "

Szentist:	1500 mm. 77 ^a kg. K. 15:05	3 hábr
-----------	---------------------------------------	--------

Óbceci:	3680 " 76 ^a " " 15:—	" "
	4000 " 75 " " 14:50	" "

Főherenyegvidéki:	100 mm. 77 kg. K. 15:—	3 hábr
Érdélyi:	500 " 77 " " 14:65	" "

Rozsban szintén job hangulat volt észlelhető, de mindamellett az áruk nem változtak. Hejyben és helybeli partitárs 12:90-13:90 koronáig késznyent jegyztek, azonnali szállitásra.

Takarmányrápt csak mérsékelttel kínáltak, a hangulat e cikkben nyugodt. Kőbányán job árúert 11-800 koronáig fizettek.

Zabban, gyenge forgalom mellett nem változott az irányzat. Minőség szerint helyben 10:50-11:40 koroná érhető el.

Uj tengeri változatlan. Deczembe 9-— koronáig, január 9:15 érhető el budapesti partitárs. Kőbányán 9:40 koronáig fizettek.

Szászület.

Szász. (Goldfinger Gábor szászgyári képviselő tudósítása.)

A hét elején a szászületben változatlan irányzat urakodott és a szeszületben azonnali és kényes szállitásra a multiból származékok szerint zárodak. Ezeket főmómbb kész magasban fel 16-17 koronáig, adozatlánul 40-47 koronáig helybeli minőségű árukat.

Válaki áronmennyiség részéről a kínálat e héten némely gyerekből volt és csak néhány tétel kelt el i koronáig változatlan kedvezőbb fizetési feltételekkel a helybeli gyárak árszere szerint.

Főszeszület változatlan jehzetek és adozva 117 koronáig, adozatlánul 47 koronáig kelt.

Mezőgazdasági szeszgyárak által kontingens nyersszesz gyereében volt ajánlva és miután a vételük

Megjelent a

Gazdasági Számveteli Naptár

1901. évre.

SZERKESZTŐ,

SZILASSY ZOLTÁN.

az Orsz. Magy. Gazd. Egyesület szerkesztő-főnöke.

Kiadja az Országos Magyar Gazdasági Egyesület

Ára portomentes küldéssel egy korona 80 fillér (90 krajczár).

■ Egy díszesen s teljesen vászonba kötött, naptár részsssel és gazdasági tudnivalókkal ellátott nagy alaku egyszerű számveteli könyv, a melyet minden gazda számvetelének bejegyzésére az egész évén át használhat. ■

Megrendelések

a „Köztelek“ kiadóhivatalába BUDAPEST, IX., Üllői-ut. 25. ss. intézendők.

GŐZMIVELÉS.

Nagyobb területek szántását gőzekével

hajlandó vagyok elvállalni; épüget

mélyrigolozást szőlő-telepítésekhez.

Érdeklődők kéretnek, hogy alanti címemhez forduljanak.

WOLFF ERNŐ, BUDAPEST-KELENFOLD.

MÁRKER-féle 22% keményítőtartalmu, b6 termék
hozó és rothadásnak ellentálló

vetőmag-burgonyát

ajánl nagyobb mennyiségben

a Puszta-Ürgédi Gazdaság és Szeszgyár.

Vasut és posta: **Körtvélyes,** (Mosonm.)

Eladó birtok.

Tolna vármegyében „Kis-Hidja” nevű 624 m. holdas nemesi birtok teljes felszereléssel, azonnal eladó. Kölesd-Tengelicz m. á. v. vasutállomástól 3-5 km. távol fekszik. Bővebb felvilágosítást ad

Perlaky József mérnök,

Szegzárdon.

HIRDETÉSEK felvételnek a közzétételre
BUDAPEST,
1918-ot 25-ÉK 61km

LEGSZEBB KARÁCSONYI AJÁNDÉK.

„EGYPTOM“

MAGYAR TANÁROK TANULMÁNYKÖNYVE.

SZERKESZTETTE
KÖRÖSI LÁSZLÓ.

Gyönyörű * * *
* * * kiállításban,
páratlan * * *
* * * diszkotéssal,
100 képpel

Bolti ára 12 korona.
O. M. G. E. tagok és előfizetők
6 korona
kedvezményes áron rendelhetik.

Megrendelhető a
„KÖZTELEK“
kiadóhivatalánál,
BUDAPEST,
Üllői-ut 25. sz.
(Köztelek.)

50% terméstartalom

érhető el, ha a talaj 99%-os darabos égetett maró mészszel vagy 72%-os szemésvas égetett mészszel trágyáztatik. A legnagyobb uradalmaknál kitűnően kipróbált trágyázási módszer. I. rendű referenciák! Fenti cikkek valamint mindenkor friss, szép fóhér építkezést mosott bármely 1327 vasutállomásra bérmentve legelősebben szállít

ELSŐ BAKONY-SZENTGÁLLI MÉSZELEPEK
KLEIN MÁRKUS FIAI Szentgál (Veszprémmegye.)

A monarchia legnagyobb építési
alatta edző vízvivőcsövek és víz-
váltók berendezésére.

Összehasonlító vizsgálatok berendezések, praktikus, egyszerű, jóval erősebb, kiváló technikai kivitelben megalkotásuknak azonos célúaknak a vízvezeték rendszerre és bérmentő felállítására. Készlettel és beszerzési költségű csatlakozók. 1917-18

Magyar kir. államasutak.
190454/b. III. a.

Hirdetmény.

(Uj személy- és podgrászdíjazásból életbeillesztése a Kecskemét-Fülöpszállási h. é. vasuton).

Ezen h. é. vasuton 1901. évi január hó 1-én új személy- és podgrászdíjazás lép életbe, melyvel az 1900. évi május hó 1-én életbeillesztett díjazás örörmény kívül helyesítetik. Az új díjazás, a melyben a menetárak egyes vasvonlatokban felemeltek a magyar kir. államasutak díjazás-előírású iródjában (Budapest, Csegegy-utca 33. sz.) 20 fillérről kapható.
Budapest, 1900. november havában.
(Utánnyomás nem díjazatik.)

Az igazgatóság.